Provincie Oost-Vlaanderen - Kulturele Bibliotheek

M E D E D E L I N G E N

TIJDSCHRIFT VAN HEEMKRING OKEGEM

Redactieadres en verantwoordelijke uitgever : J. Van der Speeten,

Guldenboom, 9 9400 Ninove (Okegem)

Uitgegeven met de steun van het Stadsbestuur van Ninove en van het Provinciebestuur van Oost-Vlaanderen.

--

Z E S D E J A A R G A N G 1 9 8 1 N R. 3

I N H O U D

BIJDRAGE TOT DE PAROCHIEGESCHIEDENIS VAN OKEGEM

- De parochie vroeger blz. 82
- Ontstaan en organisatie van de parochie Okegem blz. 83
- Priesters in dienst van de parochie Okegem blz. 105
- Bijlagen blz. 139
- De voormalige pastorie blz. 147

--o0o--

BIJDRAGE TOT DE PAROCHIEGESCHIEDENIS VAN OKEGEM

Wanneer we even terugblikken op ons reeds verlopen leven dan komt zowel jong en oud tot de vaststelling dat de parochie en al wat er bijhoort onafscheidbaar verbonden is met ons leven zelf. Een groot deel van de herinneringen die ons duurzaam zijn bijgebleven gaan terug tot onze opgroei in het parochieleven.
Kerk en priesters, parochiale organisaties, kerkelijke plechtigheden o.a. eerste en plechtige communie en zovele andere gebeurtenissen hebben een diepgaande stempel gedrukt op onze opvoeding en levenshouding.

Vergeten we echter niet dat heel die parochiale inrichting en organisatie op een geschiedenis terugblikt van vele honderden jaren.

In deze bijdrage keren we nu eeuwen terug in het verleden om te vernemen hoe de leer van Christus hier bij ons werd verkondigd en bevestigd en hoe onze parochie is tot stand gekomen.

Verder zullen we het ook hebben over de vele pastoors die onze parochie geleid hebben in het Ancien Regime ; ook is het parochiaal leven gedeeltelijk belicht geworden.

In de volgende jaargangen zullen dan de pastoors en het parochieleven na 1800 aan bod komen.

Tenslotte willen we onze oprechte dank betuigen aan de personen die ons bij het opzoekingswerk en het vertalen van de latijnse teksten behulpzaam waren. We vermelden o.m. Jozef De Kempeneer, wijlen pastoor W. Van Daele en Pater Geniets s.j.

DE PAROCHIE VROEGER.

In het "Oude Regiem" was het decor van het dagelijks leven voor alle sociale klassen een kerkelijk decor. Voor de gewone man was dit decor de parochie waartoe hij behoorde ; zijn leven, van geboorte tot dood, speelde zich af binnen het kader van zijn parochie.
De parochie was de basiscel van de maatschappelijke opbouw, verbond de bewoners op sociaal en religieus gebied. Zij vormde de basisstruktuur die de mensen groepeerde, organiseerde, op hun levensweg begeleidde en beveiligde. Parochie en woongemeenschap vielen bijna altijd samen.

De gelovige was in de eerste plaats lid van een bepaalde parochie. Al zijn uiterlijke plichten van christen zijn : zondagsmis, paasplicht, doop, huwelijk, e.d. moest hij vervullen binnen het parochiaal kader.
Maar ook in het gewone dagelijkse leven vervulde de parochiekerk een bijzondere functie. Een groot deel van de nieuwsvoorziening vond er plaats. Door klokgelui en omroepers werden de inwoners opgeroepen om in de kerk officiële mededelingen te aanhoren. Vaak gold dit als officiële publicatie zoals met betrekking tot verkopingen, verpachtingen, het brandmerken van vee enz.
De mensen leefden vroeger op het ritme van het kerkelijk jaar. De liturgische kalender, die de vele kerkelijke feestdagen aangaf (met de zondagen een honderdtal per jaar) werd door de overheid als grondslag genomen voor het bepalen van datum en uur van tal van handelingen op bestuurlijk, juridisch en economisch vlak.
De kadans van het dagelijks leven werd aangegeven door de klok, de allesoverheersende stem van de parochiekerk. Zij luidde zowel voor het labeur van elke dag, het begin en het einde van het werk, als voor de grote gebeurtenissen van het leven : doopsel, huwelijk, dood. Zij strooide vreugdeklanken op de Paasmorgen, zij liet doffe slagen galmen wanneer oorlog, pest, hongersnood de streek teisterden.

ONTSTAAN EN ORGANISATIE VAN DE PAROCHIE OKEGEM

1. Toen de Romeinen in onze streken aanlandden vonden zij er heel waarschijnlijk maar een dun gezaaide bevolking, die kleine hofsteden uitbaatte met wat akkers en weiden rondom. Aangezien onze streken langs de Dender maar weinig bevolkt waren vóór de komst van de Franken is het niet zeker dat het Christendom er reeds was binnengedrongen. Het is misschien mogelijk dat enkele Romeinse soldaten en handelaars die christen geworden waren, vooral na de bekering van Keizer Constantijn en de uitvaardiging van het edict van Milaan (313) hun christelijke overtuiging bekend maakten aan de mensen waarmee ze hier in betrekking kwamen.

Wanneer de Franken vaste voet kregen in onze gewesten namen zij op de eerste plaats bezit van de reeds bebouwde gronden en maakten de Gallo-Romeinse bevolking tot hun slaven. Deze gronden werden gemeenschappelijk door de nieuwe bewoners uitgebaat.
Eveneens werden hoeven (landbouwdomeinen) opgericht voor de machtigen die eigen grondgebied verkregen hadden. Zij lieten een woning of heem voor hun gezin en dienstlui bouwen.
De nieuwe bewoners gaven aan hun verblijfplaatsen of domeinen nieuwe namen, waarvan de oudste zijn die het achtervoegsel -hem of -gem hebben. Het bepalend deel was een patroniem gevolgd door -inga of een woord afgeleid van de naam van de stamvader of hoofd van de familie.
Zo roept Okegem ons een van die Frankische heren voor de geest, met name Oka of Uko (Ocko, Hocko) die zich met zijn familie langs de linkeroever van de Dender vestigde.

Okegem zou dus eerst Okingaheim geweest zijn of de verblijfplaats van de Okings, afstammelingen van Oka.
Later in de middeleeuwen, ter oorzake van de aangroeiende bevolking werd de ontbossing verder doorgevoerd en werden de vrijgekomen gronden bebouwd en kregen de namen van velden. (Bosveld, Molenveld, e.a.)

2. Bekering tot het christendom.

Kreeg het Christendom vaste voet in het rijk van de Franken door de bekering van hun koning Hlodowec (Clovis) in 496, toch zouden nog een paar eeuwen verlopen vooraleer de bewoners van het Frankenland bekeerd werden. Het heidendom zat in Vlaanderen diep en sterk ingeworteld.

Het tijdstip waarop onze voorouders te Okegem het christen geloof leerden kennen is onzeker. Is dat gebeurd in de zevende - achtste eeuw of pas later, wij kunnen er moeilijk op antwoorden want van die heel vroege periode van het plaatselijk verleden zijn er helaas geen historische geschriften voorhanden.
In ieder geval kunnen wij zeggen dat de missionering van Vlaanderen tijdens de zevende eeuw een aanvang nam.

Aan wie hebben wij de geloofsverkondiging te danken ?

De H. Amandus, de apostel van Vlaanderen, staat onder de missionarissen op het voorplan. Vóór 630 was hij in onze streken actief : Brabant, Haspengouw en zelfs Friesland werden door hem bezocht.
Tussen 625 en 640 predikte hij in de streek van Gent. Na hardnekkige tegenstand kon zijn apostolische ijver vruchten afwerpen.
Hij stierf op 6 februari 675 in de abdij te Elnone.
Alhoewel de onvermoeibare Amandus in Brabant, dat zich toen langs de beide oevers van de Dender uitstrekte, de christelijke leer predikte, is het niet afdoend bewezen dat hij zijn beschavingswerk tot in onze dorpen heeft

doorgezet.
Wel is het een feit dat 9 kerken in de Dendervallei aan de H. Amandus zijn toegewijd en menigvuldige legenden betreffende zijn persoon, leven nog voort onder het volk.
Maar vele historici zijn van mening dat Amandus, de bidplaatsen (kerken) die hij oprichtte aan Sint-Pieter toewijdde.
Een andere mening is dat de leerlingen van Amandus die zijn missiewerk voortzetten, na zijn dood hem als patroonheilige aannamen in sommige kerken (parochies) die hij gesticht heeft.

3. Hoe ontstond de parochie ?

De parochies op het platteland werden niet stelselmatig tot leven geroepen. Zij kwamen tot stand naargelang de omstandigheden, de vereisten van de bevolking en de mogelijkheid om een kerk te bouwen en een priester te onderhouden zulks toelieten.
Enkele vonden hun oorsprong in de aloude vici, een nederzetting of dorpje, waar een groep vrije mensen zich had gevestigd.
Andere danken hun ontstaan aan grote hoeven of landbouwdomeinen villae genoemd. Deze hoeven mogen niet vergeleken worden met onze huidige Vlaamse, zelfs niet met onze meer uitgestrekte Brabantse of Waalse hoeven.
Het waren landbouwondernemingen, eigendom van een Frankisch vrij man, die er ook zijn verblijf had. Die heer leefde daar omringd van slaven en halfvrijen die er het land bebouwden en allerlei ambachten uitoefenden.
Ten tijde dat de heer nog heiden was, trof men op de meeste landgoederen een plaats aan die geheiligd was of waar een tempel stond. Daar kwamen de bewoners hun goden eren en aanroepen.
Bekeerde de heer zich tot het christendom dan gaf hij zijn oude gewoonten niet geheel op, maar zijn heidense

tempel werd een christen bidplaats (een kapel of kerkje).
Dit kerkje werd het middelpunt van de nieuwe parochie
en de landgoedbewoners werden de parochianen.
Immers, de heer vroeg aan de bisschop een priester om
de kerk te bedienen of stelde één van zijn vrij gemaakte
slaven voor om het priesterambt uit te oefenen.
Er werd dus regelmatig mis gelezen op de hoeve, de Heilige
Sacramenten werden toegediend ; kortom de parochie be-
stond.
Het is een vaststaand feit dat rond 800 elke grote
"villa" een parochie was. De parochies, die aldus aan
een landgoed hun ontstaan dankten hebben zeer lang en
zelfs tot op onze dagen de grenzen bewaard die ze reeds
hadden bij het bestaan van de "villa".

4. Waar werd de eerste kerk gebouwd ?

Het begin van een groot deel van onze parochiekerken is
te zoeken in een nederige huis- of hofkapel die vele
jaren nodig gehad heeft om zich op te werken tot parochie-
kerk.
Onze huidige parochiekerk (gebouwd in 1842) bevindt zich
op de plaats waar vermoedelijk het eerste houten kerkje
werd opgericht en later (misschien in de 10^{e}-11^{e} eeuw)
een stenen romaans kerkje werd gebouwd.
Als plaats heeft men een lichte verhevenheid gekozen in
de nabijheid van de Dender en later in de buurt van de
motteburcht of burcht.
Een feit is dat de parochie Okegem en de parochiekerk
al geruime tijd bestonden. Want in een oorkonde van 1096
bevestigt bisschop Manasses van Kamerijk dat de pas op-
gerichte abdij van Geraardsbergen (1081) de schenkingen
die ze reeds bezat te Dikkelvenne in haar bezit blijven.
Hierin wordt het "altare de Okinghem" vermeld.
De benaming "altare" slaat op het ambt en de rechten
door de pastoor uitgeoefend. Het omvat dus titel en ambt
van de pastoor. Deze pastoorsrechten zijn het recht op

een derde van de tienden en de offergiften.

5. De parochietitel of de kerkpatroon.

De patroonheilige van de kerk van Okegem is O.-L.-Vrouw. Dit is een teken dat pleit voor de oudheid van de parochie. Immers O.-L.-Vrouw behoort met Petrus, Paulus en andere apostelen tot de eerste groep kerkpatronen die een aanwijzing zijn voor de hoge ouderdom van de parochiekerken.
Deken Jos. Walters veronderstelt nochtans dat de eerste patroonheilige Sint-Amandus moet geweest zijn, die men dan later om de een of andere reden door O.-L.-Vrouw vervangen heeft. Doch dit is slechts een gissing.

In de oudste dekanale verslagen (16e eeuw) staat vermeld dat de kerk en parochie O.-L.-Vrouw als patrones heeft. De staat van de parochie opgemaakt bij het aartsbisschoppelijk bezoek in 1729 vermeldt dat de kerk toegewijd is aan God en aan de Presentatie van de Allerheiligste Maagd Maria.

De titel O.-L.-Vrouw Presentatie kan zich in onze streken niet roemen op een eeuwenoud bestaan.
Het ontstaan van dit Mariafeest moeten we in het Oosten zoeken waar het reeds in de 8e eeuw gevierd werd onder de benaming "Intrede in de tempel van onze Vrouwe, de Moeder Gods".

Een vrome legende ligt aan de basis van dit Mariafeest.

"Toen Maria drie jaren telde en de moederzorgen kon ontberen gingen Joachim en Anna met haar naar de tempel om haar aan de Heer toe te wijden. Daar zou ze voortaan wonen in gezelschap van jeugdige maagden die er Gods lof zongen bij dag en bij nacht.
Nu waren er vijftien trappen waarlangs men naar de tempel opsteeg. Maria werd op de onderste trede gezet en terwijl haar ouders zich van hun reisgewaad

ontdeden en feestkleren aantrokken, besteeg het kind Maria zonder iemands hulp al de trappen als wilde zij zeggen : "Door deze was ik voorbereid !"
En zij zag niet meer om gelijk andere kinderen doen, noch zocht zij maar even haar ouders.
Hierover waren allen verbaasd, zelfs de priesters van de tempel. En Anna, vervuld van de Geest, zong de Heer uit dankbaarheid een loflied. Nadat de ouders God hun offers gebracht hadden keerden zij daarop huiswaarts."
Maria bij de tempelmaagden om geheel voor Jehova te leven ! Dit feit werd als een voorafbeelding gezien van het latere kloosterleven. Naar Maria's voorbeeld verlieten velen hun familie om zich volledig aan God te wijden. Het is dan ook niet te verwonderen dat men dit feit, al miste het enige historische achtergrond, spoedig door een liturgische viering zou herdenken.

De datum waarop dit feest gevierd wordt, nl. op 21 november, mogen wij als willekeurig gekozen beschouwen.
Eerst op het einde van de 14^{e} eeuw zou het feest van Maria's opdracht in de tempel overgenomen zijn door de Westerse Kerk en zou voor de eerste maal gevierd zijn te Avignon.
Vanaf de 15^{e} eeuw zien we dit Mariafeest zich snel verbreiden zodat het door Paus Sixtus IV in het Romeins brevier werd opgenomen en daardoor tot heel de Heilige Kerk werd uitgestrekt.
Ook de verschillende kloosterorden haastten zich dit feest op hun particuliere kalenders te plaatsen. (°)

De kerk van Okegem, die in de 2^{e} helft van de 16^{e} eeuw onder de toenmalige beroerten (Geuzenstrijd) veel schade had geleden, kwam in het begin van de 17^{e} eeuw (1602) onder het patroonschap van de abt van Ninove

---

(°) KOENDERS, A.J. : Maria in den eeredienst der Kath. Kerk. 3^{e} deel, p. 279-282.

en werd volledig hersteld.
Bij de plechtige inzegening door de aartsbisschop werd dan de kerk toegewijd aan O.-L.-Vrouw Presentatie.
Een feit is dat de Norbertijnen altijd een bijzondere Mariadevotie koesterden.
Zij hebben o.a. vaak de meest verscheiden episoden uit Maria's leven laten uitbeelden op schilderijen vooral in de 17e - 18e eeuw.
De verschillende mysteriën van de Rozenkrans leenden zich uitstekend tot treffende voorstellingen.
B.v. Maria die als kind door haar ouders naar de tempel geleid werd, waar ze dus gepresenteerd werd aan God, is een voorbeeld van godsvrucht.

Het is dan ook begrijpelijk dat de Abt van de abdij van Ninove de "Presentatie van O.-L.-Vrouw" heeft willen uitkiezen om, naar het voorbeeld van Maria de parochianen van Okegem aan te sporen hun kerk, als huis van God, lief te hebben.

Op het feest van O.-L.-Vrouw Presentatie wordt op onze parochie elk jaar de "biddag" gehouden.

6. Het patronaatsrecht over de kerk en parochie van Okegem.

Van rechtswege is de bisschop begever van de kerkelijke bedieningen. Waarschijnlijk werd in de eerste parochiën het volk geraadpleegd vooraleer de bisschop een nieuwe pastoor aanstelde. Doch het waren meestal de patroni die de pastoor benoemden.

De weldoener die een kerk rijkelijk begiftigde of ze op zijn kosten liet bouwen of de bouwgrond ertoe schonk verwierf het patronaatsrecht d.i. het recht de pastoor te benoemen of toch de benoeming aan de bisschop voor te dragen.

Tot bij de toepassing van de besluiten van het concilie van Trente (16e eeuw) was de macht van de schenker on-

beperkt. Hij koos en duidde de pastoor aan, die bij de benoeming verplicht was aan zijn heer een vergoeding te betalen.

Dit patronaatsrecht was, na uit de handen van leken te zijn onttrokken door Paus Gregorius VII overgegaan naar de abdijen en kapittels.
Waar aan kapittels en kloosters de gelegenheid ontbrak de kerk zelf te verkrijgen, bleef de kans over althans het pastoorsambt met zijn inkomen te verwerven.
In de oudste oorkonden schreef men dat de kloosters in het bezit kwamen van het "altare" van een parochie.

In het oude Land van Aalst was de toestand in het Ancien Regime als volgt :

25 abdijen bezaten 113 parochiekerken
7 kapittels bezaten 42 parochiekerken
en de overige 16 parochies werden beheerd door leken.

Binnen dit gebied (Land van Aalst) had de Sint-Adriaansabdij 16 parochiën, de abdij van Ninove bezat 13 parochiën, de abdij van Affligem 20 en de abdij van Ename telde er 15.

Wie het patronaatsrecht van een kerk bezat, verwierf niet alleen het benoemingsrecht van de pastoor maar ook diens inkomsten. Hierdoor mocht de abdij de bedienaar van de kerk aanstellen, tevens mocht ze hem bezoldigen en moest ze instaan voor het onderhoud van de kerk.
De meeste kloosters moesten voor de bediening van hun kerken beroep doen op seculiere (wereldlijke) priesters. Zo duidde de abt van de Sint-Adriaansabdij van Geraardsbergen meestal een seculier priester aan en slechts uitzonderlijk een monnik uit haar eigen klooster. Dit gebeurde in de tijd van de politiek-godsdienstige troebelen in de 2e helft van de 16e eeuw als er waar-

lijk gebrek aan priesters was.
De Norbertijnerabdij van Ninove heeft in onze streken nooit parochies gesticht doch verkreeg vele altaren. Vermits de Norbertijner-kanunniken zelf hun kerken bedienden hebben zij zich meer dan andere kloosterlingen met de zielzorg van onze bevolking bekommerd en verdienen de "witte" pastoors een bijzondere vermelding.

Veelvuldig zijn ook de discussies en de processen tussen de abdij en de plaatselijke bevolking geweest bij de bouw of het herstel van de kerk en pastorie.

De Franse Revolutie zou aan dit alles brutaal een einde stellen. Sedert het Concordaat van 1801, een overeenkomst gesloten tussen de Paus en Napoleon, valt de benoeming van de pastoor uitsluitend onder de bevoegdheid van de bisschop, terwijl de inkomsten naar de kerkfabriek gingen.

Tijdens het Ancien Regime kon de abt niet alleen een deel van de inkomsten van de kerk in handen krijgen, hij kon ook de tienden in die parochies verwerven.
Te Okegem zijn 2/3 van de grote tienden in het bezit van de abdij van Ninove en 1/3 in het bezit van de pastoor.
De abdij van Ninove en de pastoor van Okegem verpachtten hun tiendrecht aan de meestbiedende.
De tiendenheffers waren verplicht de kerk te onderhouden, herstellingen te laten uitvoeren, desnoods in te staan voor de heropbouw van de kerk. Zij moesten ook de pastoors een volledig onderhoud verschaffen.
Onze parochie heeft onder het patroonschap gestaan van twee grote abdijen, waarvan we nu een kort overzicht geven van hun geschiedenis.

De Sint-Pietersabdij te Dikkelvenne.

(8ste - 11de eeuw)

Dit Benedictijnerklooster te Dikkelvenne gevestigd (in de heerlijkheid van Gavere) kwam tot stand in de eerste helft van de 8^{e} eeuw.

Haar stichting is te danken aan de H. Hilduardus die in dit dorpje, aan de oever van de Schelde gelegen, het christen geloof predikte rond het jaar 733.
Enkele tijd later werd Hilduardus bisschop van Toul (Lotharingen).
In 735 en 746 zou Magriptius, de plaatselijke heer, de abdij begiftigd hebben met een deel van zijn bezittingen gelegen o.a. in het graafschap Aalst.
De monniken, die tijdens hun verblijf te Dikkelvenne veel eigendommen wisten te verzamelen, verwierven weldra ook patronaatsrecht.
Hoewel men over geen voldoende gegevens beschikt om hun juiste ligging te kunnen bepalen staat het nochtans vast, door een oorkonde van 1096 dat de abdij van Dikkelvenne voor 1081 reeds in het bezit was van de altaren van Denderhoutem, Heldergem, Iddergem, Okegem en Thoricourt.

Wegens de invallen van de Noormannen waren de monniken in 846 verplicht te vluchten naar veiliger oorden zoals Dendermonde.
Na de heropbouw van hun abdij, die door de Vikingen was verwoest konden zij zich pas op het einde van de 9^{e} eeuw opnieuw te Dikkelvenne vestigen. Men neemt aan dat de plaatselijke heer, die profiterend van de afwezigheid van de monniken, zijn macht had verstevigd en

zich de abdijgoederen had toegeëigend.
Dit zou leiden tot ernstige konflikten tussen de terug-gekeerde monniken en de nieuwe feodale heer, vooral de heer van Gavere.
Het monastieke leven nam een nieuwe start en de verdere christianisering van de streek kon beginnen. Door de on-gunstige relaties met de buitenwereld werd de doel-matige werking van hun klooster fel gehinderd.
Abt Snellardus bracht met de steun van Robrecht II, graaf van Vlaanderen de hele gemeenschap over naar Geraardsbergen in 1081.
Dit is het beginpunt van een nieuwe fase van 700 jaar monastiek leven in de Denderstreek.

De Sint-Adriaansabdij te Geraardsbergen.

In 1081 vond de overheveling van de Sint-Pietersabdij van Dikkelvenne naar Geraardsbergen plaats.
In de bisschoppelijke oorkonde van 1096 bevestigt Manasses, bisschop van Kamerijk, de overheveling en de toewijzing van de eerste eigendommen.
De juiste reden, waarom de overbrenging geschiedde, kunnen we uit de oorkonden moeilijk afleiden. Zeer vaag wordt vermeld dat de monniken te Dikkelvenne gebrek aan ruimte hadden en dat hun lokalen er ongeschikt waren.

We kunnen ons ook afvragen in hoever de abdij moest bijdragen tot de uitbouw van het pas gestichte Geraardsbergen dat rond 1070 als eerste stad in Vlaanderen een vrijheidskeure had gekregen. De jonge stad gelegen aan de Dender, een belangrijke handelsweg, lag tevens op de grens van Rijks-Vlaanderen, het graafschap Henegouwen en het hertogdom Brabant.
De abdij kreeg bij haar stichting de inkomsten van de kerk van Hunnegem en haar afhankelijkheden te Geraardsbergen en Boelare en bleef verder genieten van de inkomsten die ze te Dikkelvenne had. (Zie bijlage 1)

Anderzijds schonk de graaf van Vlaanderen veel gronden van zijn allodiaal bezit evenals twee landbouwdomeinen in de omgeving van de stad.
Op zijn beurt zou ook nog de heer van Boelare de abdijgoederen uitbreiden met gronden, weiden en bossen in Deftinge, Denderhoutem, Moerbeke, Okegem, Schendelbeke, Sint-Maria Lierde en Vollezele.
Op het einde van de 12e eeuw werden de relieken van de

H. Adriaan van Roucourt naar Geraardsbergen overgebracht en nam de verering aldaar geweldig toe. Daarom besliste de abt de naam van de patroonheilige der abdij te wijzigen : de Sint-Pietersabdij werd Sint-Adriaansabdij.
Deze abdij groeide uit tot één van de grootste bedevaartplaatsen van Vlaanderen en zelfs van West-Europa.

Een historisch overzicht geven van 700 jaar Benedictijns kloosterleven te Geraardsbergen zou ons te ver leiden en past niet in deze bijdrage.

Wel kunnen we vermelden dat 47 abten de abdij met wisselende kansen bestuurd hebben en dat de laatste abt van deze beroemde abdij een Okegemnaar was nl. Gislenus van Havermaet.
U vindt verder in dit nummer een korte levensschets van hem.

De abdij werd op het einde van de 18e eeuw door de Fransen zwaar belast en weldra gesloten. Nadat de Franse staat de abdijgoederen in 1796 had in beslag genomen werden deze één voor één openbaar te koop gesteld.
De Gentse burger Piers kocht de abdij met de kerk, het kloosterpand, het college en de andere afhankelijkheden en hovingen (± 7 ha groot) op 27 oktober 1796 voor de som van 200 000 pond.

o
o o

De periode van de "Beroerten" 1574-1586 moet als zeer nadelig beschouwd worden voor de Sint-Adrianusabdij van Geraardsbergen.
De uiterst slechte financiële toestand van de abdij liet niet toe dat haar patronaatskerk van Okegem hersteld kon worden.
De afstand van de Okegemse kerk aan de abdij van Ninove liep daarom vlot van stapel en betekende voor de be-

rooide abdij van Geraadsbergen een zorg minder.
Waarschijnlijk bediende de abdij van Ninove reeds een tijd de kerk van Okegem door deservitors. Want voor de Norbertijnerabdijen was de parochiezorg een van hun eerste doeleinden.
Ze hadden er ook belang bij de bediening van de in de omtrek liggende parochies om reden dat zo het toezicht van de abt op de pastoor, die op de eerste plaats aan hem ondergeschikt bleef, gemakkelijk kon gebeuren. Regelmatig b.v. ter gelegenheid van sommige gebeurtenissen (feesten vergaderingen, belangrijke kapittelvergaderingen) kon een in het omliggende residerend pastoor naar zijn abdij komen.

De Norbertijnerabdij van Ninove.

Van de orde van Prémontré, ook Norbertijnen- of Witheren-orde genaamd, is te Ninove niet veel meer geweten sinds de afschaffing van de abdij in 1797.
De abdij was toegewijd aan de H. Cornelius en Cyprianus.

De abdij van Ninove werd in 1137 gesticht door Gerard, heer van Ninove. In de nieuwe stichting plaatste hij zeven religieuzen van Park (Leuven) een abdij die enkele jaren vroeger opgericht was. Na de dood van zijn vrouw Gisla trad hij zelf als lekebroeder in de abdij.

De Norbertijnen of Premonstratenzers - genoemd naar de orde van Prémontré omdat ze op die plaats gesticht werd door de H. Norbertus - zijn een kanoniale orde van reguliere kanunniken.

De abt van Prémontré, moederabdij, was het hoofd van de orde. Regelmatig hadden aldaar dan ook de algemene kapittels plaats, waaraan de abten moesten deelnemen.
De orde was in circariën (provincies) verdeeld. Hoewel in het graafschap Vlaanderen gelegen behoorde de Ninoofse abdij tot de Brabantse provincie.

Na verloop van vele jaren had de abdij van Ninove reeds een tiental hoven verworven die eerst door de kanunniken en lekebroeders beheerd en uitgebaat werden en later verpacht o.a. het hof te Ruibroek, hof ter Schoor, hof te Kattem.
Dank zij de graven van Vlaanderen, de hertogen van Brabant en sommige machtige dorpsheren werd zij weldra invloedrijk in de streek waar verscheidene parochiën

door haar religieuzen bediend werden.
De abdij verwierf ook het patronaatsrecht over de parochiekerken van Ninove, Liedekerke, Borchtlombeek, Strijtem, Pamel, Voorde, Okegem, Outer, Oetingen, Woubrechtegem, Dikkele en Denderwindeke. Verder bezat de abdij de proosdij van Renissart te Arquennes bij Nijvel en deze van Bouchoute te Velzeke.

In de 17e en 18e eeuw waren de abten grote "heren" : de abt van Ninove zetelde in de Staten van Vlaanderen te Gent en was ook heer van een heerlijkheid te Ninove zodat hem het recht toekwam te erven en te onterven.
Hij stelde dan ook bijzondere magistraten aan met een meier en een griffier.
Niettegenstaande de uitgestrektheid van haar domein kende de abdij periodes van moeilijkheden en crisissen tijdens haar meer dan 700 jaar bestaan en waarin 49 abten de abdij geleid hebben.
De "beroerlijke tijden" die onze gewesten in de 2e helft van de 16e eeuw doormaakten hebben ook deze welvarende gemeenschap niet gespaard. In 1585 werd de abdij praktisch volledig verwoest.

Voor Okegem is de abdij van belang geweest : niet alleen werd de parochie sedert het midden van de 16e eeuw door een Norbertijnerpastoor bediend, maar ook meer dan de helft van het Okegems grondgebied (145 ha) was in het bezit van de abdij zodat heel wat Okegemnaren afhankelijk waren van de abdij.

De abdij werd in 1796 tijdens de Franse tijd afgeschaft, haar bezittingen werden door de Nationale Domeinen aangeslagen.

Op 20 januari 1797 werd de abdij ontruimd en de kloosterlingen verspreid.
Toch bestond er nog een geringe kans voor latere heropleving maar een tweede inbeslagname, ditmaal onder het

regime van Napoleon in 1812, verijdelde de tot dan toe gegronde hoop.
De abdijgebouwen werden openbaar verkocht en in 1823 jammer genoeg afgebroken. De abdijkerk werd parochiekerk, functie die ze heden ten dage nog vervuld.

De abt van Ninove had sinds 1602 het patronaatsrecht van de kerk van Okegem (zie bijlage 2).
Hij had hierdoor het begevingsrecht van dit kerkelijk benificie waardoor hij de pastoor kon aanduiden.
De aartsbisschop van Mechelen als geestelijk hoofd van zijn bisdom bekrachtigde nadien de keuze van de abt bij middel van de aartsdiaken.
In de meeste gevallen verzette de aartsbisschop zich niet tegen het verlangen van de "patroon" (abt van Ninove).
Toch blijkt de bisschopsrechtsmacht nog voldoende o.a. door het visitatierecht van de landdeken.

o
o o

Het kerkrechterlijk statuut van een Norbertijn-pastoor.

Hij was een religieus die de drie geloften had afgelegd bij zijn professie. Door de gelofte van gehoorzaamheid was hij ten allen tijde onderhorig aan zijn abt. Door de gelofte van armoede mocht hij dus niets persoonlijk bezitten en noch minder ten persoonlijken titel verwerven. Het spreekwoord luidde immers : "Wat de monnik verwerft, verwerft het klooster."

De bedoeling hiervan was vooral te voorkomen dat een kloosterling zich zou rijk gemaakt hebben met de inkomsten van kerkelijke goederen en aan familieleden zou

nagelaten hebben wat aan zijn klooster toekwam. Vandaar het scherpe toezicht van de abdij op de religieuzen die buiten de abdij op de parochies verbleven. Het feit dat die kloosterlingen-pastoors voortdurend door hun abt konden teruggeroepen worden spoorde hen aan tot matigheid en meer bescheidenheid in hun functie.

De Norbertijnenabdijen hadden meestal <u>geïncorporeerde</u> parochies, d.w.z. ingelijfd bij de abdij.
Dit was het geval voor de parochies van de abdij van Ninove, bijgevolg ook voor Okegem.
Praktisch verliep het processus aldus, telkens als er een andere pastoor de parochie moest ter hand nemen : de abt, beschikkend over het patronaatsrecht en bijgevolg begever van de parochie, koos naar bestdenken een religieus uit onder zijn abdijheren.
De aartsdiaken werd dan op de hoogte gebracht van de keuze van de abt en bevestigde dan, namens het bisschoppelijk gezag de benoeming. In principe moest de nieuwe pastoor door de landdeken kerkwettelijk aangesteld worden.
De pastoor, hoewel hij Norbertijn was, stond voor de pastorele jurisdictie onder het gezag van de deken, de rechtstreekse afgevaardigde voor de parochies van de aartsbisschop. Vandaar de regelmatige kerkvisieten door de landdeken van het distrikt.
Bij zijn benoeming tot pastoor moest de kloosterling in de handen van de abt de volgende eed afleggen :

"Ik zweer dat ik naar de abdij zal terugkeren en dit zonder de minste aarzeling indien het mijn abt, of zijn plaatsvervanger, of een visitator, zou behagen een einde te stellen aan mijn pastoraat. Bovendien zweer ik dat ik nauwkeurig zal bewaken al de rechten, goederen en inkomsten van de voormelde pastorie voor zover het mij mogelijk zal zijn. Jaarlijks zal ik de inventaris opmaken van alle meubelen die mij in

gebruik werden gesteld door mijn oversten en deze inventaris getrouw overhandigen met de vermelding van de actieve en passieve schulden.
Zo helpe mij God en al zijn heiligen."

Door die eedaflegging was de gebondenheid tussen kloosterling-pastoor en abt nog inniger en verhinderde de tussenkomst van de diocesane overheid.

Regelmatig ging de abt van de abdij van Ninove zijn pastoors-religieuzen bezoeken. Bij die visitaties ging het veel meer om de persoon van de religieus dan wel over het feit dat deze pastoor was.
Als religieus hing bij rechtstreeks af van de abt, die hem naar willekeur mocht verplaatsen.
Daarnaast verplichten de ordestatuten iedere religieus tot het opmaken van een inventaris die dan jaarlijks aan de abt moest voorgelegd worden. Daardoor kon deze zich rekenschap geven of er gedurende het voorbije jaar aanwinsten werden gedaan door de geestelijke.
Doch deze inventarissen bevatten slechts gegevens over huisraad, linnen, enz... kortom zaken die nu meestal als onbenullig zouden voorkomen.

7. De bisdommen en dekenijen waarvan de parochie Okegem deel uitmaakte.

Ten tijde van de Romeinen bestond er waarschijnlijk maar één bisschoppelijke zetel nl. te Reims.

Na de bekering van de Franken werd een bisschop aangesteld voor het grondgebied Atrecht-Kamerijk en een andere voor Noyon-Doornik.
Kamerijk kreeg pas zijn eigen bisschop in 1093 en Doornik in maart 1146. De Scheldestroom vormde de grensscheiding tussen deze twee bisdommen.
Zo kwam het dat van toen af de parochiën van het huidige Oost-Vlaanderen deel uitmaakten van het bisdom Doornik of Kamerijk zó zij links of rechts van de Schelde lagen met uitzondering van het noordelijk deel van onze provincie dat van de bisschop van Utrecht afhing.
Daar de bisdommen nogal uitgestrekt waren werden zij ingedeeld in aartsdiakonaten en dekenijen.
In het begin van de 13e eeuw was het bisdom Kamerijk verdeeld in vijf aartsdiakonaten : Kamerijk, Brabant, Henegouwen, Valenciennes en Antwerpen.
Tot het aartsdiakonaat van Brabant behoorden de dekenijen Chièvres, Geraardsbergen, Halle, Brussel, Aalst en Pamel (Oudenaarde).
Onze parochie behoorde dus in die tijd en tot 1559 tot het bisdom Kamerijk, het aartsdiakonaat Brabant en de dekenij Geraardsbergen.

In het midden van de 16e eeuw vroeg koning Filip II aan de Paus een groter aantal bisschoppen voor de Nederlanden met een kleiner gebied voor elk zodat zij meer invloed op de gelovigen konden hebben.
In 1559 verdeelde de toenmalige Paus de Nederlanden in 3 aartsbisdommen en 15 bisdommen.
Het aartsbisdom Mechelen bevatte de bisdommen Antwerpen,

Brugge, Gent, Iepereren, 's Hertogenbosch en Roermond.
Het werd gevormd uit een deel van de bisdommen Kamerijk en Luik en bevatte de steden Brussel, Leuven, Tienen, Aarschot, Diest, Zichem, Zoutleeuw, Landen, Vilvoorde, Mechelen, Aalst, Geraardsbergen en Ninove.
In 1597 werd het verdeeld in 12 dekenijen waaronder die Aalst, Geraardsbergen, Oosterzele en Ronse en bleef die indeling behouden tot aan het Concordaat van 1801.
Okegem behoorde tot 1573 tot de dekenij Geraardsbergen, van 1573 tot 1597 tot de dekenij Ninove, van 1597 tot 1625 tot de dekenij Aalst om dan tot 1845 terug tot de dekenij Geraardsbergen te behoren.

Toen de Fransen in 1795 onze streken bij Frankrijk inlijfden verdeelden zij het land in 9 departementen die nagenoeg overeenkwamen met onze huidige provinciën. Ook de indeling van de bisdommen was niet naar hun zin.
Het Concordaat van 1801 bepaalde dat al de bisdommen van het Franse Rijk opnieuw zouden ingericht worden wat dus een nieuwe kerkelijke omschrijving inhield.
Het aartsbisdom Mechelen bleef en als bisschopszetels kwamen er Gent, Doornik, Namen, Luik, Aken, Trier, Mainz.
Het bisdom Gent bevatte de departementen van de Leie en Schelde en werd verder in 20 distrikten verdeeld.
Vanaf 1802 maakte onze parochie deel uit van het bisdom Gent en behoorde tot het distrikt Geraardsbergen.

In 1845 ontnam Mgr. Delebecque 20 parochiën aan de dekenijen Aalst en Geraardsbergen en richtte de dekenij Ninove in gevormd door de parochies Aaigem, Appelterre Eichem, Aspelare, Denderhoutem, Denderleeuw, Denderwindeke, Heldergem, Herzele, Iddergem, Lieferinge, Meerbeke, Nederhasselt, Neigem, Ninove, Okegem, Outer, Pollare, Ressegem, Sint-Antelinks en Woubrechtegem.

Thans telt de dekenij Ninove nog 14 parochiën nl. Sint-Gertrudis Appelterre, Sint-Amandus Aspelare, Sint-Pieter Denderwindeke, O.-L.-Vrouw Lieferinge, Sint-Pieter Meerbeke, Sint-Amandus Nederhasselt, Sint-Margriet Neigem, O.-L.-Vrouw-Hemelvaart en Sint-Theresia Ninove, O.-L.-Vrouw-Opdracht Okegem, Sint-Amandus Outer, Sint-Antonius Outer-Lebeke, Sint-Kristoffel Pollare en Sint-Pietersbanden Voorde.

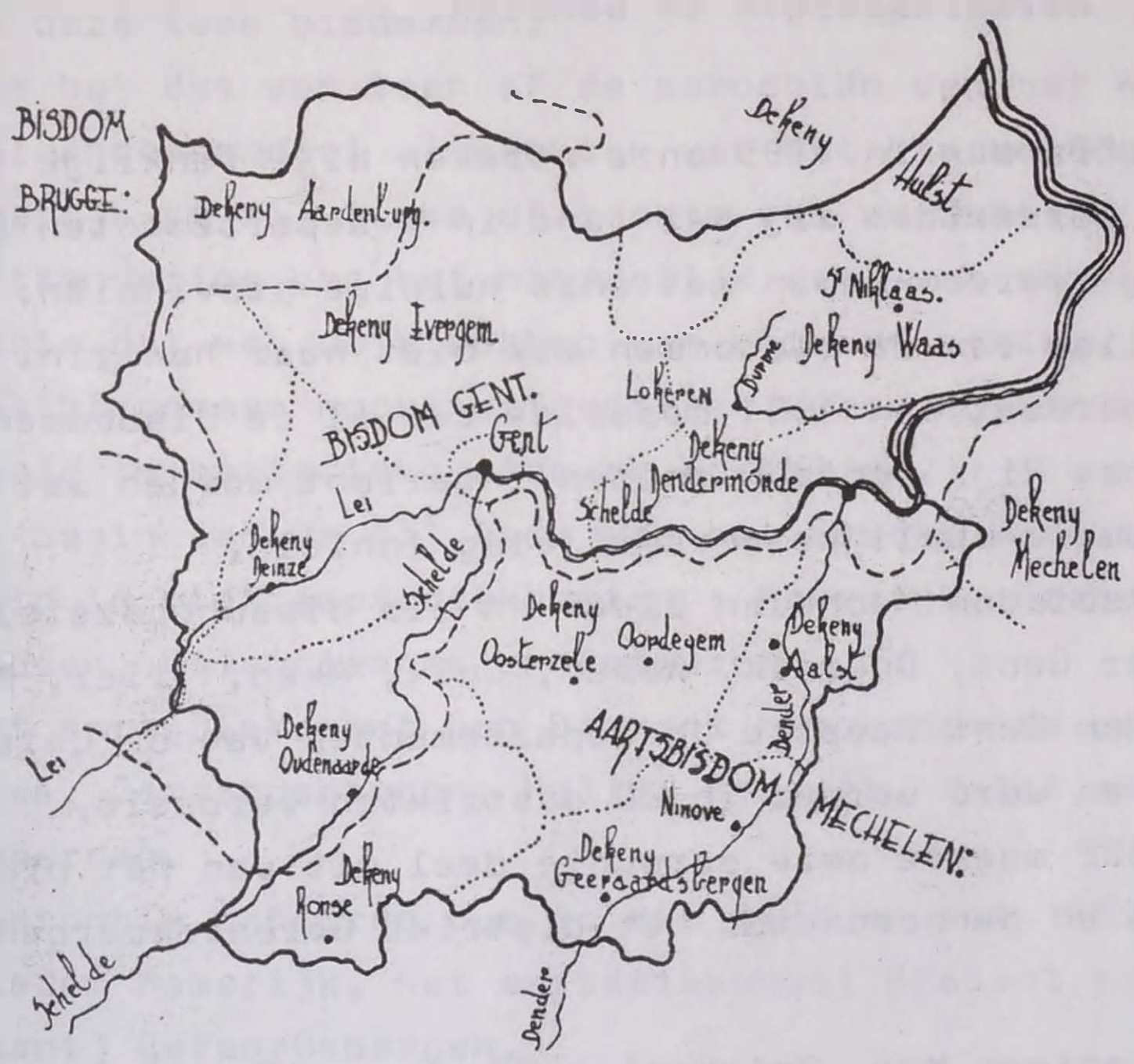

- - - - grenzen der bisdommen;
..... » der dekenijen.

Het huidig bisdom Gent zooals het kerkelijk verdeeld was van 1559 tot 1802.

PRIESTERS IN DIENST VAN DE PAROCHIE OKEGEM

In de middeleeuwse oorkonden treffen we verschillende benamingen aan voor de houder van een parochietitel o.a.

pastor - presbyter - plebanus - ecclesiasticus - rector - ecclesiae.

Elk van die benamingen heeft een oorspronkelijke, eigen betekenis en onderscheidt de bedienaars van een parochie naar hun rechtstoestand.

In de beginperiode had de titel "pastor" nog geen vaste betekenis. Het betekende in algemene zin "zielezorger" en in meer beperkte zin "pastoor van een parochie". Vanaf de 13e eeuw geraakte deze term in onbruik. Pas na het concilie van Trente (16e eeuw) kwam de benaming "pastor" terug in voege en werd sindsdien de algemene gebruikte titel voor bedienaar van een parochie.
De titel presbyter werd doorgaans gebruikt in de 11e- 13e eeuwse oorkonden en was de gewone benaming voor de drager van het pastoorsambt.
In de 13e - 14e en 15e eeuw is rector ecclesiae de officiële titel van de houder van het pastoorsambt.

Om de namen van de vroegere pastoors terug te vinden kunnen we beroep doen op verscheidene bronnen.
De belangrijkste bron vormen de dekanale verslagen.
Vanaf 1576 zijn we goed ingelicht over de parochiale toestand te Okegem. Het bezoek van de aartspriester (later deken genoemd) was een hele gebeurtenis op het dorp. Dit bezoek werd meestal van te voren aange-

kondigd. Op de bewuste dag werden de klokken geluid en verzamelden de gelovigen zich in het kerkgebouw.
De aartspriester ondervroeg de kerkmeester, de Heilige Geestmeesters en kontroleerde de rekeningen van deze instellingen. Zo kon hij heel wat te weten komen over het gedrag en de ijver van de pastoor. Van de toestand van het kerkgebouw en de pastorie vergewiste hij zich met eigen ogen.
Deze verslagen mogen we dus als een uitzonderlijk objectieve bron beschouwen.
Daar vanaf 1602 de abdij van Ninove het patronaatschap over de kerk van Okegem verwierf, kunnen we in de archieven van deze abdij een massa gegevens vinden over de pastoors van Okegem. Vermelden we slechts de dagboeken van de abt, het obituarium (aantekening van de overlijdens met datum waarop de overledene herdacht werd), de catalogus van de vroegere religieuzen waarbij o.m. de datum van hun intrede, hun inkleding en overlijden genoteerd werd, etc...
Aanvullende gegevens vinden we in het archief van de gemeente Okegem zelf.
Voor de periode vóór 1602 kunnen we geen systematisch overzicht geven. In deze periode, vanaf 1096, oefende de abdij van Sint-Adriaan te Geraardsbergen het begevingsrecht voor de plaatselijke pastoors uit.
Hier moeten we vooral gebruik maken van toevallige vermeldingen. Meestal kennen we slechts de naam. Gegevens over de duur van het pastoorschap of omtrent de figuur van de toenmalige zieleherder ontbreken praktisch geheel.

o o o

De oudste vermelding van een pastoor van Okegem komt voor in een register van de abdij van Ninove. Daar

wordt een zekere Willem van Okeghem vernoemd (1) als pastoor van Okegem. Deze Willem tekende mee als getuige bij een schenking van 3 bunder grond aan de abdij van Ninove.
Het is niet zeker dat het om dezelfde Wilhelmus van Okegem gaat die eveneens als getuige optreedt in 1184.
In het obituarium van de abdij (2) staat een zielemis opgetekend voor een Willi de Ockenghem zonder verdere uitleg.

In 1271 treedt een zekere Petrus van Okenghem, pastoor te Okegem, op als scheidsrechter in een geschil tussen de abdij van Ninove en Hugo van Burst, echtgenoot van Ermengarde. Samen met de pastoor van Ninove wisten zij de zaak op te lossen en hiervan werd een oorkonde opgesteld waaraan Petrus ook zijn zegel hing. (Zegel is nog bewaard)
In hetzelfde jaar loste Petrus nog een geschil op ditmaal tussen de abdis van Nijvel en de pastoor van Ninove. Hij moet dus een uitzonderlijk man geweest zijn.
In het obituarium van de abdij van Ninove herdacht men zijn overlijden op 11 november. (3) Daar staat nl. "Petri, presbitri de Okeghen et Gelindis de Adeghem sororis sue. Et Egidii dicti stortewiin mariti dicte Gelindis".

In feite werd de zielemis dus opgedragen voor Petrus, zijn zuster Gelindis en haar echtgenoot Egidius (Gillis).
Het feit dat Gelindus genoemd werd van Adegem laat de veronderstelling toe dat Petrus eveneens van daar afkomstig moet geweest zijn.

---

(1) Fonds abdij Ninove nr.5 Anno 1188. Zie ook Aartsbisschoppelijk archief nr.1 p. 46.
(2) Fonds abdij Ninove nr. 8 p. 114
(3) Fonds abdij Ninove nr. 8 p. 128.

Nog een kort woordje over het gebruik van namen in de middeleeuwen. Wat in de middeleeuwen als officiële naam voorkwam is nu de voornaam geworden en omgekeerd wat nu de familienaam is was toen de toenaam. (4)
Deze toenaam, indien hij geografisch bepaald was, duidde op een zekere band tussen de persoon en de plaats. De toenaam wijst op het feit dat deze persoon een functie uitoefende in de localiteit. Meestal werden hiermee heren van een bepaalde plaats vernoemd. Wanneer we het later over de heren van Okegem zullen hebben zal dit feit zich nog meer manifesteren.

In 1299 tekent pastoor Symon de Okenghem een akte als getuige ten voordele van de abdij van Ninove. (5) Hij treedt hier op als getuige in een schenking van gronden te Outer door Gillis, gezegd Puttre de Lebeke.

Deze Symonis werd door de abdijheren herdacht op 9 april met een zielemis. Op 9 april staat vermeld : Symonis, presbitri de Ockenghem. (6)

Ongeveer honderd jaar later wordt een pastoor vernoemd in een bulle van paus Clemens VII. Op 31 augustus 1380 wordt een oorkonde afgeleverd aan Olivier Van Gramberges (Grimbergen ?) dat gedurende twee jaar zijn kerkelijke inkomsten onbelast zouden blijven. (7)

---

(4) Langlois Ch.v. La vie en France au moyen âge de la fin du XIIe au milieu du XIVe sieècle. 1926, p.74, noot 1.
(5) De Smet J. p. 975.
(6) Fonds abdij Ninove, nr. 8, p. 92.
(7) Nelis H. Documents relatifs au grand schisme. Tome III. Suppliques et lettres de Clément VII. (1379-1394). Analuta Vaticano Belgica Vol. XIII. Rome, 1934, p. 421. Gesignaleerd door E.H. Michem, Vinkt, waarvoor onze dank !

In 1396 staat in de buitenpoortersboeken van Geraardsbergen een meester Willem van Kampine opgetekend. Op basis van deze "meester" klasseerde E.H. Michem hem ook bij de pastoors. Voor ons blijft dit een twijfelachtige basis.

Okegem was een 's graven propre dorp, d.w.z. een dorp waar de graaf van Vlaanderen heer van was. Zijn baljuw van Aalst had dus het recht en de plicht om ieder jaar de "waarheden" te Okegem houden. Er zijn verscheidene soorten "waarheden" nl. souveraine, stille en algemene doorgaande waarheden. (8)

Op 3 november 1404 werd te Okegem een algemene doorgaande waarheid gehouden. (9) Op deze vergadering moesten alle meerderjarige mannen aanwezig zijn. De rest van de bevolking ontbrak ook gewoonlijk niet. Op deze bijeenkomsten werd er ondervraagd over onberechte misdaden. Iedereen had het recht iedereen aan te klagen waarop de baljuw dan een oordeel velde en de boeten inde. Deze boeten vormden een belangrijke bron van inkomsten.

Op deze vergadering werd de toenmalige pastoor van Okegem aangeklaagd omdat hij een zekere Jacomijne een slag zou gegeven hebben. De naam van deze pastoor is moeilijk te lezen. Twee mogelijkheden blijven er over : Henri de Levis (Leeuw ?) of Henri de Lems.
Persoonlijk opteren we voor de eerste lezing.
Zijn straf : geen ! De baljuw wou tegen hem niet

---

(8) Van Twembeke J. Lijst der heerlijkheden van het Land van Aalst. Oostvlaams verbond van de kringen voor geschiedenis. Voorlichtingsreeks. Gent, z.d. p. 12.

(9) Algemeen Rijksarchief Fonds Rekenkamer nr. 13548. Rekening van baljuw van Aalst 22 september 1404 - 12 januari 1405, p. 6.

procederen omdat hij een man van de kerk was !
Gewoonlijk kwamen de inwoners er zo niet van af. Nemen we b.v. Klaas Mestergillis. Die had met een stok Trude, dochter van Cornelis Kiekens, een slag gegeven. Gezien hij arm was kreeg hij slechts een boete van 4 pond.
Een enorme som in die tijd.
In het jaar 1395 was een koe te Okegem 3 pond 12 schellingen waard.

De volgende pastoor van wie we de naam terugvonden komt eveneens voor in een processtuk. In een geding gevoerd voor de Raad van Vlaanderen (10) brengt heer Gillis Zoetins woonachtig te Geraardsbergen een getuigenis. Hij verklaart o.m. dat hij sinds meer dan 16 jaar "erfachtig próchiepape" van Okegem was en nog is. Deze verklaring werd afgelegd op 27 november 1547. Dus sinds ongeveer 1531 was deze pastoor te Okegem. Doch uit de tekst blijkt dat hij te Okegem niet woonde en er dus ook de functie van pastoor niet uitoefende.
Hij liet zich vervangen door andere geestelijken die dan hiervoor een deel van de inkomsten moesten afstaan aan de titelvoerder.
Eén van die vervangers kennen we nl. Jacob Meganck.
Deze tekende de armenrekening van 1548 als "prochiaen" van Okegem. (11)

De Brouwer J. in zijn standaardwerk over de kerkelijke instellingen en het geestelijk leven in het land van Aalst geeft een zekere Jacob Meganck op als pastoor voor het jaar 1368. E.H. Michem, die de opsteller is

---

(10) Rijksarchief Gent, Fonds Raad van Vlaanderen nr. 27895.
(11) Rijksarchief Gent, Fonds Raad van Vlaanderen nr. 31459.

van deze lijsten, was spijtig genoeg niet meer in staat om de referentie van deze vondst mede te delen.
We denken dat het hier om een vergissing gaat en die de vernoemde Jacob Meganck in de 16e eeuw moet gesitueerd worden.

o o o

Pastoor Jan Beeckman moet ook in deze periode zijn taak als zieleherder te Okegem uitgeoefend hebben.
In de rechterkant van de westgevel van de kerk is een grafsteen ingemetseld waarop zijn naam vermeld staat.
Deze grafsteen lag oorspronkelijk in het koor van de kerk, doch bij de bouw van de nieuwe kerk in 1842 werden alle grafstenen uit de kerk weggenomen en in de gevels ingemetseld. Spijtig genoeg is een gedeelte van de tekst bedekt door de ophoging van het kerkhof.
Op de steen kan men nog het volgende lezen :

de(n) XII va(n) februarius bidt voor die ziele
hier leyt begraven heer Jan Beeckman pastoor
tot Okengem
Den selven heer Jan Beeckman heeft ten eewighen
daghe besed en ghefundert vijf ghesonghen missen
ter eeren godes en (de) siin heijlighe ...

Het jaartal en de rest van de tekst zitten in de grond.

o o o

GOESSINS (Goossens) Jacobus.
We kunnen niet met zekerheid zeggen of hij een religieus van de abdij van Ninove of een seculier priester was.
Hij bewoonde een eigen huis binnen de grenzen van de parochie. In het dekenaal verslag (verder afgekort D.V.) van 1576 krijgt hij van de deken de kwotering van

minder goed voor wat zijn zedelijk leven betreft. Er staat echter weinig vermeld omtrent zijn herderlijke toewijding. Hij officieert goed, hij gaat naar de zieken die te ver van de kerk verwijderd zijn om biecht te horen en de communie te dragen. Hij onderricht ook de jeugd tijdens de op zondagnamiddag gehouden school.
Tijdens het pastoorsschap van J. Goessins is heel wat gebeurd in onze streken. De Beeldenstorm (1566) en zijn gevolgen hebben vele moeilijkheden op alle gebied met zich meegebracht.

Als een plotselinge storm in augustus 1566 opgestoken werden tijdens de Beeldenstorm op barbaarse wijze beelden, schilderijen, kerkramen, heilige vaten e.d.m. in de katholieke kerken en kloosters stukgeslagen, kostbare gewaden en boeken verscheurd, talloze schatten van kerkelijke kunst werden vernield. De verantwoordelijkheid hiervan rust op de Calvinistische predikanten die in hun preken het volk hadden opgeruid tegen de Roomse afgoderij van de beeldenverering. Ongure elementen vonden hierbij een gelegenheid tot roof en plundering. Ook de sociale nood van de gewone man heeft een rol gespeeld bij de aanvallen op kloosters en kerken. Daarbij kwam nog de overdreven duurte die de misnoegdheid van het volk tot het uiterste dreef.
De hieropvolgende repressie zou nog harder aankomen. Als antwoord op de Beeldenstorm stuurde koning Filips II van Spanje de hertog van Alva naar de Nederlanden om de opstand te onderdrukken en om de smaad aan de kerk aangedaan te wreken.
Zijn "Raad van Beroerte" en de Inquisitie zou zich met dat werk gelasten.
In het land van Aalst werden 40 personen terechtgesteld. Het aantal van hen die uitweken en hun goederen zagen verbeurd verklaard liep op tot 420.
Daarbij kwam dan vooral nog het gewapend optreden vanaf

1580. Onze streken hadden vooral te lijden onder het optreden van gewapende benden na het verbreken van de Godsdienstvrede (1576). Het Land van Aalst werd op de Orangisten veroverd in 1583. Uit de D.V. vernemen we dat de meeste kerken werden vernield in die periode.

Zo vinden wij voor Okegem in de D.V.

1592 : Het kerkgebouw is door brand geteisterd maar het koor is hersteld - het pastoreel huis is uitgebrand.

1595 : De beuk van de kerk is verbrand, doch het koor en het hele dak zijn gedekt met stro. De doopvont is vernield.

1596 : De kerk is leeggebrand doch het hoogkoor is een weinig hersteld en de goddelijke dienst wordt daar verricht.

Op het einde van de 16e eeuw kwam dan een betrekkelijke vrede tot stand en kon er gedacht worden aan het herstel van de kerk en het parochiaal leven.
Het geloofsleven van onze voorouders in die periode is ook niet schitterend te noemen. De deken rapporteert in zijn verslag (1576) "dat er veel morrenden (ruziestokers) zijn te Okegem, die het niet te nauw nemen met het godsdienstig leven."
Zelfs in het D.V. van 1607 beweert de deken dat sommige inwoners weinig naar de kerk komen en dit kwam door de slechte invloed van een Fransman Noé Brequi.

Een voorname gebeurtenis op de parochie was zeker de wijding van 3 klokken in 1569. De toenmalige abt van Ninove Michaël Malenus ging tot deze wijding over, in aanwezigheid van de abt van Geraardsbergen Simon Warlusel en van vele notabelen.
Ongelukkig werden bij een verordening uitgevaardigd

door de geusgezinde fractie te Gent in 1576 alle klokken opgeëist samen met de gouden, zilveren en koperen voorwerpen van de eredienst, zodat onze kerk jarenlang geen klok meer bezat.

Daar er in die troebele tijden een tekort was aan priesters, moesten vele pastoors toen naburige parochies bedienen.
Zo was pastoor Goessins ook deservitor te Iddergem van 1592 tot 1602. Dit feit verklaart misschien het bestaan van een oude kerkweg die liep van de kerk van Okegem naar de kerk van Iddergem. Een gedeelte van die weg wordt nu Luipaertweg genoemd.

Onze parochie bezat ook geen relikwieën meer na de godsdienstoorlogen.

Van pastoor Jacobus Goossens is waarschijnlijk de grafsteen links in de westgevel. Slechts de naam is nog te lezen. De rest van de grafsteen is door de tand des tijds zodanig weggevreten dat de tekst is verdwenen.
In 1569 bezat pastoor Jacob Goossens 2 bunder grond in eigendom en 125 roeden grond in pacht te Okegem. (± 3 ha)
In een opgave van zijn eigendom en pachten van 1571 is eigenaardig genoeg slechts 3 dagwand als eigendom opgegeven en 4 dagwand 69 roeden als pachtgoed.

Om de periode vóór 1600 af te sluiten moeten we nog een paar namen vermelden die voorkomen in het obituarium van Ninove (12) doch waarvan we geen verdere gegevens teruggevonden hebben.
Op pagina 79 van dit register met datum 18 januari staat volgende tekst :

- Elisabeth uxoris Paridani de Atrio et paridani filii eius pesbitri curati de Okenghem quibus debemus officii.

---

(12) Fonds abdij Ninove nr. 8.

Op pagina 113 (7 augustus) wordt de tekst herhaald.

- Pagina 124vo (18 oktober)

Yde de winthi et sygeri filii eius quondam presbiter de Okenghem
Yde de winthi (Denderwindeke ?) en siger, haar zoon, eertijds pastoor te Okegem.

o o o

MORDACK, Adrianus (1602-1608).

Hij is waarschijnlijk de eerste witheer-pastoor van de abdij van Ninove. In 1602 immers had deze abdij het patronaatsrecht verkregen over de parochie Okegem.

Hij had de titel verworven van S.T.B. (baccalaureus in de theologie) en was voordien "lector" aan de abdij.
Van 1603 tot 1604 was hij ook deservitor te Iddergem.
In 1608 werd hij pastoor van de parochie Aspelare waar hij tot 1614 verbleef en waarbij hij tevens de parochie van Sint-Antelinks bediende.

Tijdens zijn pastoraat werd onze parochiekerk volledig hersteld en ingezegend door de aartsbisschop van Mechelen.
Ze werd verrijkt met twee klokken die door abt Joannes David werden gewijd in 1608 en waarvan een als opschrift had : "Ick Maria, ben gegoten t' Houdenaerde door Mr. Jan Grognart fs Wouter, ten versaecken van Adriaen Mordack S.T.B., pastor. bailliu meyer, borgemeester, schepenen, kerckmeester ende gemeynte van Okeghem 1608".

Door zijn toedoen verkreeg men van de magistraat van Ninove de toestemming om het altaar van de kapel van het hof te Rieve (Rijhove) te gebruiken in de parochiekerk.

In oktober 1601 begon hij het geboorteregister van Okegem.

o o o

DE LANDMETERE, Arnoldus.

Deservitor in Okegem van 1608 tot 1611.

Hij werd priester gewijd te Brussel op 15 maart 1603 en had de titel S.T.B. form.(baccalaureus die zijn thesis voordroeg).
In 1611 werd hij pastoor te Ninove benoemd, welke functie hij tot 1617 uitoefende.

o o o

SABIUS, Amandus.

Was zoals zijn voorganger deservitor en oefende die functie uit van 1612 tot 1614.

o o o

PETIT, Jacobus.

Was hier pastoor van 1615 tot 1618.
Hij overleed op 12 oktober 1634.
Deze Jacobus oefende in de abdij de functie van supprior en lector uit. Hij wordt ook vermeld in het obituarium.

o o o

PRAET, Simon.

Afkomstig van Lier, geprofest op 15 november 1609 en priester gewijd te Leuven op 24 september 1611. Werd tot pastoor te Okegem benoemd in 1619 waar hij op 10 december 1624 overleed.
Zijn zielemis werd elk jaar op 18 december opgedragen.

GROYNINCK, Guillielmus. (Grunincx - Groenincx).

Geboren in 1594 en priester gewijd te Mechelen op 31 maart 1618. Was eerst proost van Tussenbeke en daarna pastoor te Okegem in 1625, maar werd in hetzelfde jaar tot pastoor van Serskamp benoemd, waar hij in 1637 overleed.
Zijn zielemis werd opgedragen op 17 fabruari.

o o

VAN ELSHOUT, Fredericus.

Was eerst lector aan de abdij. Van 1626 tot 1627 was hij pastoor van Okegem. Vervolgens stuurde de abt hem naar Outer, waar hij pastoor was tot 1637. Tenslotte was hij pastoor te Ninove.

o o o

MORDACK, Michaël.

Geboren te Brussel uit Leuvense ouders, priester gewijd te Brussel op 4 april 1615.
In de abdij was hij cantor en supprior geweest.
Achtereenvolgens was hij pastoor te Outer van 1620 tot 1627. Hij werd tot pastoor te Okegem aangesteld in 1627 waar hij tot 1636 verbleef.
In oktober 1636 werd hij tot abt verkozen als opvolger van prelaat David, maar hij stierf vóór zijn abts-wijding op 21 maart 1637.
De kroniekschrijver getuigt van hem dat hij een zeer vriendelijk en voortreffelijk man was.
Hij liet in 1632 een prachtige pastorie bouwen met toestemming van de aartsbisschop van Mechelen en de abt David. De opbouw van deze pastorie geschiedde deels met de geldelijke tussenkomst van de H. Geest-tafel en de kerk.
De landdeken zegt van pastoor M. Mordack dat hij een

uitzonderlijk predikant was en daardoor het godsdienstig leven van de gelovigen gunstig beïnvloedde.

Waarschijnlijk huwde een familielid van een van de pastoors die Mordack heetten hier te Okegem.
Op 28 augustus 1618 huwde te Okegem een zekere Filip Mordack met Jacoba Beeckman, dochter van Cornelis. Deze Cornelis Beeckman was toen baljuw van Okegem en zijn dochter was dus een erg goede partij.

o o o

CORTVRINDT, Joannes.

Geboren te Brussel en geprofest in de abdij van Ninove op 16 december 1614.

Op 15 november 1636 werd hij tot pastoor van Okegem aangesteld waar hij tot 16 februari 1641 verbleef.
Nadien was hij pastoor van Borcht-Lombeek tot 1649.
Hij stierf in 1656.

o o o

DE CLERCK, Augustinus.

Afkomstig van Brussel, geprofest in de abdij op 3 juni 1618 en priester gewijd te Leuven op 5 juni 1621.
Was achtereenvolgens onderpastoor te Ninove, pastoor te Outer (1638 tot 1641) en werd op 12 februari 1641 pastoor van Okegem, waar hij verbleef tot 1653.
De landdeken getuigt van hem dat hij zeer waakzaam was in zijn priesterlijke taak en een zeer goed predikant was.

De broederschap van de H. Rozenkrans werd opgericht op de feestdag van Sint-Niklaas (6 december) 1642.
Ter dier gelegenheid werd ook het prachtig schilderij van Gaspar De Crayer "De H. Dominicus ontvangt van

de H. Maagd de Rozenkrans" aangekocht en opgehangen achter het hoofdaltaar.
Een van de religieuzen uit de abdij werd gelast met het celebreren van de vroegmis op zon- en feestdagen mits betaling van een ereloon.
In 1644 voerde deze pastoor een proces tegen de pastoor van Iddergem om de opbrengst van de tienden op 3 bunder land.

o o o

VAN ELSHOUT, Godefridus.

Geprofest in de abdij van Ninove op 4 april 1618.
Nadat hij de titel van S.T.B. (baccalaureaat) had behaald werd hij lector in de Wijsbegeerte en Godgeleerdheid in de abdij. Hij was verder pastoor te Outer (1628-1637), te Ninove (1639-1643), te Pamel (1643 tot 1652).
Nadien werd hij nog prior in de abdij en eindelijk pastoor te Okegem van 1654 tot 1666.
Hij overleed op 14 april 1666 en werd in het abdijpand begraven. Een tijdlang fungeerde hij als archivaris in de abdij en was raadgever van prelaat Roelofs.
In zijn dagboek noteert abt De Neve :

"Op 14 april 1666 overleed onze confrater Godfried Van Elshout op 69 jarige leeftijd. Hij heeft als een echte dienaar van God geleefd. Het was een geleerd man (kende zeer goed Grieks en Hebreeuws), was vroom, eenvoudig en rechtzinnig in het vervullen van de hem toevertrouwde taken."

o o o

DE RIECK, Gabriël.

Was eerst deservitor te Outer. Op 16 april 1666 werd hem de zielezorg van de parochie Okegem toevertrouwd. Hij is slechts enkele maanden hier pastoor geweest en stierf in de pastorie op 16 september 1666.
Op 18 september werd hij in de abdij begraven vóór de kapittelzaal langs de uitgang naar de tuin.

Op 2 september 1666 bracht de abt hem een bezoek en vond er alles in goede staat. Toch beval hij de pastoor een register aan te leggen om alles aan te tekenen.
De goederen van de pastorie verhuurde hij namens de abt.

° ° °

DE LAU, Ludovicus.

Afkomstig van Edingen en geprofest op 14 mei 1643.
Achtereenvolgens vervulde hij in de abdij de functies van ondercantor, circator en subprior.
Op 20 september 1666 vertrouwde de abt hem het pastoors-ambt van Okegem toe.
Op 28 januari 1667 overleed hij tengevolge van een hevige koorts nadat hij gedurende enkele maanden de parochie geleid had met grote ijver en tot voldoening van zijn parochianen.
Deze pastoor maakte te Okegem het hoogtepunt mee van een pestepidemie. Het aantal overlijdens steeg enorm in 1667.
In zijn register van dopen, huwelijken en overlijdens noteerde Ludovicus begin 1667 : "Daar de bevolking verscheidene malen gevlucht is wegens vijandelijke aanvallen en daar ik door mijn ziekte zeer afgemat ben, heb ik alles niet exact kunnen noteren, ook daar de huidige bewoners van de parochie verspreid leven,

maar niettemin staan de namen in Gods schoot geschreven."
Weinig later overleed hij zoals hoger vermeld.

o o o

MEHAUDEN, Joannes.

In het dagboek van abt J. De Neve vinden we volgende passus over hem :

"De derde februari 1667, na de leden van mijn raad geraadpleegd te hebben aangaande de meest geschikte kloosterling voor de parochie Okegem, duidde ik E.H. Joannes Mehauden aan.
De vierde februari zond ik hem naar de aartsdiaken te Mechelen om er de "institutio" met zielezorg over zijn parochie te ontvangen.
In de pastorie is de huisraad gebleven zoals de overleden pastoor hem naliet."

E.H. Joannes Mehauden bleef pastoor te Okegem tot 6 februari 1675 en werd dan naar de abdij teruggeroepen om de functie van prior te vervullen.

Abt Ferdinand Van der Haegen noteert in zijn dagboek :

Op 3 april 1714 overleed E.H. Joannes Mehauden, jubilaris, op 85 jarige leeftijd. Tervoren lector te Praag (Bohemen), prior van ons convent, achtereenvolgens pastoor te Okegem en te Liedekerke en tenslotte te Bouchoute.

In 1672 liet hij het huis van Antoen Jespers verkopen omdat deze zijn renten sedert verscheidene jaren niet meer betaald had. (1)

---

(1) Oud gemeentearchief Okegem nr. 41 p. 40vo.

DE CHAMPAIGNE, Philippus.

Geboren te Brussel in 1629 en priester gewijd te Brussel op 25 mei 1652.
Hij fungeerde eerst als onderpastoor in Borchtlombeek, Pamel en Outer. Nadien was hij cellier in de abdij.
Op 13 februari 1675 werd hij als pastoor aangesteld te Okegem, waar hij op 13 mei 1698 stierf.
Hij had als levensleuze gekozen :

"Philippus de Champaigne, Dieu t'accompaigne."

In het D.V. van 1688 schrijft de landdeken dat hij een zeer toegewijd pastoor is en het goed stelt met zijn parochianen.
Bij zijn visitatie op 12 oktober 1685 vroeg abt De Moor hem over te gaan tot de restauratie van de muren van het kerkhof en van de bevloering van de kerk.

o o o

Vanaf het midden van de 17e eeuw (1643) tot 1715 zijn onze gewesten opnieuw betrokken geweest bij het oorlogsgeweld en hebben heel wat te lijden gehad.
Immers Lodewijk XIV, de zonnekoning, wou het plan Richelieu verwezenlijken nl. de aanhechting van de Zuidelijke Nederlanden bij Frankrijk.
De Noordelijke Nederlanden verzetten zich tegen dit plan en ontketenden hierom een oorlog die in 1668 eindigde met de vrede van Aken en waarbij Lodewijk XIV zich moest tevreden stellen met een gedeelte van Henegouwen en Vlaanderen.
In 1672 hervatte koning Lodewijk XIV de strijd tegen de Nederlanden die werden gesteund door Spanje, Oostenrijk en Duitse vorsten.
Het verdrag van Nijmegen (1678) stelde een eind aan deze vijandelijkheden. In 1688 werd de strijd, die negen jaar zou duren, hervat en eindigde met de vrede van

Rijswijk (1697).
In 1700 liepen de Franse troepen de Zuidelijke Nederlanden opnieuw onder de voet. De dood van Lodewijk XIV in 1715 bracht eindelijk een langdurige vrede in onze gewesten.
Gedurende deze periode had de Okegemse bevolking herhaaldelijk te lijden onder de oorlogsomstandigheden en onder de verdrukking van de eigen en vreemde troepen, die allerlei dwang- en opeigingsmaatregelen afkondigden.
Franse legerbenden die afgezakt waren van Brussel naar Kattem en omstreken staken met bootjes de Dender over te Pamel en Okegem en ze plunderden kerken, hoeven en huizen. Niet het minst hielden ze rekening met ouderdom, geslacht, levensstaat of waardigheid van de personen en deze werden totaal beroofd.

- Een klok werd geroofd door de Franse soldaten.

- De oorspronkelijke charters van de kerk en de armendis die in de "komme" (eikenhouten kist met 3 sloten) in de sacristie werden bewaard, zijn in 1692 door soldaten geroofd.
De gelden waren gelukkig in veiligheid gebracht in het kasteel te Liedekerke.

- Een gedeelte van de kerkgewaden was in de abdij in veiligheid gebracht, alsook de schilderijen van het hoogkoor en van het zijaltaar.

- In 1697 werden de kerkgewaden en het zilverwerk teruggehaald.

De pastoor was zeer bekommerd om het lot van zijn parochianen. Hij vroeg een mede-confrater van de abdij om een brief te schrijven ten gunste van zijn parochianen. Deze mede-confrater had een bloedverwant die raadsheer was in de Raad van Vlaanderen en dus kon deze het lot van de inwoners van Okegem enigszins verzachten. We

noteren uit deze brief (1) : "U.E. recommanderende de affairen van deze miserabele parochie van Okeghem, waervan mijnen goeden vrindt den pasteur, die dit van mij versoeght heeft als compassie hebbende met de aerme lieden aldaer woonende drij vaeren achter malcanderen van graenen, huysen en haut beroeft ..." 8 september 1678.

Van Philippus de Champaigne is ook nog zijn handboekje bewaard. (2) Hieruit blijkt dat hij uitermate goed waakte over zijn inkomsten.
Spijtig genoeg kunnen we niet hetzelfde zeggen over het bijhouden van zijn andere registers nl. van dopen, huwelijken en overlijdens.
Vanaf 1676 zijn deze boeken slecht bijgehouden. Als verontschuldiging kunnen we de praktisch constante toestand van oorlog inroepen.
Zijn opvolger Nicolaes Cuerens deed het op dit punt nog veel slechter. Op zeker ogenblik nam de koster zelf de taak van de pastoor over en vulde zelf enkele dopen in.
Voor degenen die aan stamboomonderzoek doen is deze nalatigheid van de pastoors een grote handicap.
In maart-april 1692 was er een conflict ontstaan tussen de pastoor enerzijds en de schepenen en kerkmeesters anderzijds. Ten huize van de pastoor was Marie wed. van Philips de Lannoo overleden. Deze vrouw had een gouden kruis uit haar nalatenschap bestemd voor het beeld van O.-L.-Vrouw in de kerk van Okegem. Slechts na lang aandringen en het indienen van een klacht werd het kruis overhandigd. (3)

---

(1) Parochieregisters Okegem nr. 6.
(2) Rijksarchief Gent, Fonds abdij Ninove nr. 31. Handboek van ontvangsten en uitgaven van Philippus de Champaigne 1668 ca. 1685.
(3) Oud gemeente archief Okegem nr. 78 anno 14.03.1692.

CUERENS, Nicolas.

Geboren in 1644 te Sint-Martens-Lennik.
Hij werd priester gewijd te Brussel op 17 februari 1674.
In de abdij was hij achtereenvolgens sacrist en cantor.
Hij was immers een zeer bekwaam musicus die heel wat verbeteringen aanbracht aan de Latijnse gezangen.
Na onderpastoor te Pamel te zijn geweest van 1692 tot 1698 werd hij op 2 juni 1698 benoemd tot pastoor te Okegem. Hij overleed er op 11 juli 1711.
Zoals reeds hiervoren gezegd was deze pastoor heel erg nalatig in het bijhouden van zijn registers.
Tijdens zijn pastoorschap ontstond er een grote twist tussen hem en de schepenen.
Naast hun inkomsten uit kerkelijke bedieningen en tienden haalden de pastoors ook inkomsten uit het bewerken van landbouwgronden.
Uit hoofde van hun pastoorschap genoten deze van een zekere vrijstelling van belastingen.
Tussen 1705 en 1707 weigerde de pastoor belastingen te betalen voor de gronden die hij uitbaatte. De pastoor werd hiervoor gedagvaard voor de schepenbank.
Uiteindelijk kwam het op 02.06.1707 tot een overeenkomst waarbij de pastoor beloofde voor de gronden die niet aan het ambt van pastoor verbonden waren, belastingen te betalen.
Hij kreeg vrijstelling voor 6 bunder en 3 dagwand.

o o o

VAN DAMME, Jacobus.

Geboren te Erwetegem op 6 maart 1661 en geprofest op 7 maart 1683. Hij was achtereenvolgens onderpastoor te Liedekerke (1718), deservitor in Bogaarden en hoevemeester in Herbais (Saintes).
Daarna werd hij in 1711 pastoor benoemd in Okegem, welke

functie hij vervulde tot 1718.
Nadien stuurde zijn abt hem als pastoor naar Liedekerke waar hij op 6 februari 1742 als jubilaris overleed.
Bij zijn benoeming tot pastoor van Okegem op 22 juli 1711 noteerde abt Dionysius Freysers in zijn dagboek :

"Ik heb hem verwittigd dat hij op zijn hoede moest zijn voor de vrouwen en zich onthouden van de drank en geschillen met de parochianen. Ook moet hij er voor zorgen dat de kerk proper zou zijn en dat hij zich met het heil van de parochianen moet bekommeren. Ik hoop dat hij zal slagen in zijn taak."

Bij het kerkvisiet van 1716 noteert de deken in zijn verslag : "De kerk is thans in goede staat door de zorgen en de nauwgezetheid van de pastoor. Het dak is goed en inwendig is de kerk ook behoorlijk versierd."
Dus zijn de raadgevingen van de abt in goede aarde gevallen bij zijn kloosterling-pastoor.

In deze periode komen ook heel wat bedevaarders naar Okegem om de relieken van de H. Antonius te vereren en gunsten af te smeken. De heilige werd vooral aangeroepen tegen de pest, de hete koortsen en alle andere besmettelijke ziekten van mens en dier.
Op 23 augustus 1717 wijdde abt Van der Haeghen een nieuwe klok op de parochie die op kosten van de parochianen gegoten werd. Ze droeg als opschrift :
"Ter eeren van den H. Antonius ben ick ghegoten ten coste van bailliu, meyer, borgemeester, schepenen en gemeente der prochie van Okeghem ende niet aen de thindheffer. Door sorghe van E. Heere Jacobus Van Damme, pastor. Ghegoten door Ignatius De Cock in 't jaer 1717."

Voor deze pastoor moeten we terug de slordigheid in het bijhouden van zijn registers vermelden.

BERGHS, Herman-Jozef.

Geboren te Leuven in 1677. Geprofest in de abdij op 21 februari 1700 en priester gewijd te Brussel op 11 maart 1702.
Achtereenvolgens was hij circator in de abdij, onderpastoor te Liedekerke, nadien supprior in de abdij, onderpastoor te Pamel (1715-1717), te Borchtlombeek en tenslotte werd hij pastoor benoemd te Okegem op 8 april 1718 waar hij overleed op 22 september 1741. Hij heeft dus ruim 20 jaar onze parochie geleid.

De abt was vol lof over zijn karakter en zijn kennis. Bij de viering van het 600-jarig bestaan van de abdij op 11 november 1737 sprak hij de feestrede uit in het Latijn in aanwezigheid van de abten van de Norbertijnersabdijen en vele confraters.

De D.V. bieden ons over deze pastoor en het parochieleven talrijke bijzonderheden o.a.

- In 1723 heeft pastoor Berghs de relieken van de H. Antonius abt, die hij uit Italië heeft ontvangen, op plechtige wijze doen overbrengen.
- In 1731 werd een nieuw tabernakel voor het hoofdaltaar aangekocht, dat zeer mooi was en met allerlei marmersoorten versierd.
- In datzelfde jaar werd de Broederschap (confrerie) van het H. Sacrament opgericht, evenals werd een dag gekozen als biddag.
- In 1732 werd onze parochie beroofd van zijn kerklinnen.
- In 1740 werden de romaanse vensters van de kerk door grotere vervangen.
- Hij was echter een weinig zorgeloos bij het onderrichten van de kinderen.

In het dagboek van abt Van der Haegen vonden we volgende passus :

"Op 22 september 1741 overleed onze confrater Hermanus-Josephus Berghs, pastoor te Okegem. Hij was 64 jaar, 41 jaar geprofest en 39 jaar priester. Achtereenvolgens was hij een uitstekend cantor, circator en subprior. Nadien was hij onderpastoor te Liedekerke, in Pamel, Borghtlombeek en Strijtem. Hij was een goed en welwillend man, toegewijd voor het geestelijke maar ook voor alle menselijke noden. Hij zocht allen in liefde te troosten, steeds voor ogen hebbende : Zalig de barmhartigen."

Pastoor Berghs was zeer nauwgezet in het bijhouden van zijn registers. Hiermee brak hij resoluut met de slechte gewoonten van zijn drie voorgangers.
Zijn geschrift is heel verzorgd.
Van hem bestaat er nog een korte geschiedenis van de abdij van Ninove. Dit werkje stelde hij op in 1737. (1)
Nochtans moet de verhouding met het gemeentebestuur niet al te best geweest zijn. Dit leiden we af uit een schrijven van de schepenen. In 1728 stuurden de gedeputeerden van het Land van Aalst een vraag naar alle gemeentebesturen (prochiën) van het Land van Aalst om inlichtigen aangaande de vrijstellingen van de pastoors. (2)
De schepenen antwoordden daarop dat de pastoor van Okegem 6 bunder 3 dagwand vrijstelling heeft doch ze voegden er meteen bij dat deze vrijdom van de pastoors niet hoefde voort te duren "ende sonderlinge niet in 't regardt van onsen heere pastoor". Of anders gezegd "en zeker niet voor onze pastoor."
Kan het nog duidelijker ?

---

(1) Fonds abdij Ninove nr. 3.
(2) Rijksarchief Gent, Fonds Land van Aalst nr. 1504.

DE PAPE, Augustinus.

Deze priester werd aangesteld op 19 oktober 1741.
Waarschijnlijk oefende hij dit ambt niet uit daar reeds op 31 oktober 1741 Placidius De Hert benoemd werd als pastoor.
Heeft De Pape misschien als deservitor of interimaris dit ambt waargenomen ?

o o o

DE HERT, Placidus.

Geboren te Aalst op 28 augustus 1678. Hij begon zijn noviciaat in de abdij van Ninove op 18 april 1700.
Hij werd te Brussel priester gewijd op 19 september 1705.
Eerst was hij professor van theologie in de abdij.
Daarna werd hij onderpastoor te Liedekerke. Hij werd naar de abdij teruggeroepen om er het ambt van supprior waar te nemen. Vervolgens werd hij onderpastoor te Renissart. De abt benoemde hem op 31 oktober 1741 tot pastoor van Okegem waarna hij de pastorele functie ging bekleden te Liedekerke en waar hij als jubilaris op 14 januari 1754 overleed.

o o o

DE MASENEER, Antonius.

Geboren te Liedekerke op 11 september 1692. Hij begon zijn noviciaat in de Ninoofse abdij op 14 mei 1714.
Hij werd priester gewijd te Mechelen op 24 september 1718.
Eerst was hij novicenmeester, nadien kapelaan te Liedekerke. Hij werd tot pastoor van Okegem aangesteld op 11 juni 1743 maar op 13 april 1750 stuurde de abt

hem naar Voorde waar hij op 26 november 1756 overleed.

Abt Van der Eecken noteerde bij zijn afsterven : "Hij was een vroom, openhartig en zeer geleerd man."

De deken vermelde dat de ganse kerk van een plafond voorzien is en gewit.

Pastoor De Maseneer hield vanaf 1744 een pachtboek bij waarin de goederen en heerlijke renten die aan de pastorie toebehoorden opgetekend werden met de namen van de pachters. Dit boek wordt nog in het kerkarchief bewaard en heeft als titel : "Pachtboek der goederen ende Heerelijcke renten competerende de Cure der Prochie van Okeghem getrocken uyt de oude pachtboeken begonst ende onderhouden door my Anthonius de Maseneer Pastor van Okeghem ten jaere 1744."

o o o

VAN DER EECKEN, Ferdinandus.

Geboren te Ninove op 25 augustus 1706. Hij werd ingekleed in de abdij op 26 juli 1725, geprofest op 26 mei 1727 en ontving het priesterschap te Mechelen op 23 september 1730.
Achtereenvolgens was hij ondercantor, professor in de godgeleerdheid in de abdij, proost van de kloosterzusters en onderpastoor te Ninove.
In 1747 werd hij tot prior en novicenmeester aangesteld.
Op 1 augustus 1750 benoemde de abt hem als pastoor te Okegem. Hij werd tot abt van de abdij verkozen op 2 mei 1754 en op 11 augustus plechtig gemijterd te Mechelen door de aartsbisschop.
Hij overleed te Ninove op 6 oktober 1783.

Uit zijn dagboek vernemen wij de volgende bijzonderheden :

"De 2de mei 1754 had de verkiezing plaats van een nieuwe abt te Ninove, ter vervanging van abt Ferdinand Van der Haegen, overleden op 1 april van dat jaar. In opdracht van de landvoogd, prins Karel van Lorreinen, kwamen als afgevaardigden van deze laatste, de keuze voorzitten : Hoogwaardig Heer Alexander Slootmans, abt van het Park (Leuven) en de heer Patin, voorzitter van de Staten van Vlaanderen.
Bij meerderheid der stemmen werd ik tot abt verkozen, in het achtenveertigste jaar van mijn ouderdom, het negenentwintigste sinds mijn intrede in de abdij.

Krachtens deze verkiezing werd ik op 21 juni 1754 in mijn ambt bevestigd door onze keizerin en koningin Maria-Theresia. Een maand later kwamen de patent-brieven van mijn benoeming tot prelaat van Ninove uit Wenen aan en E. H. prior kwam, in gezelschap van de voornaamste leden van onze abdij, mij geluk-wensen te Okegem waar ik pastoor was. 's Anderendaags kwamen enkele afgevaardigden van onze abdij met de abtskoets naar Okegem, mij verzoeken er de pastorij te verlaten om mijn intrek te nemen in een kamer van de abdij waar ik in afwachting van mijn aanstelling zou vertoeven.

Op 30 juli werd ik in het bezit gesteld van de abte-lijke waardigheid door Hoogwaardig Heer N. Casens, abt van Grimbergen, die daartoe afgevaardigd was geweest door de vicaris-generaal van onze orde, Hoogwaardig Heer Alexander Slootmans, abt van het Park, door ziekte verhinderd. Getuigen van mijn aanstelling waren onze confraters, zowel de buiten- als binnenheren. De abt van Berne, tal van edellieden w.o. baron de Steen-hault (Vollezele), de h. Wouters, de h. de Wapenaert en een zo talrijke volksmenigte dat onze abdijkerk ze nauwelijks kon bevatten.

Op 11 augustus reed ik naar Mechelen met enkele van de confraters en vrienden. Ik werd daar, in de nieuwe kapel van het aartsbisschoppelijk seminarie, gemijterd door Zijne Eminentie kardinaal d'Alsace de Bousu, aartsbisschop van Mechelen, bijgestaan door Hoogwaardig Heer Casens, abt van Grimbergen, en Hoogwaardig Heer abt van Berne. Nadat ik de mijter ontvangen had (de plechtigheid heeft geduurd van 6 tot 9 uur) bezochten wij met Zijne Eminentie het nieuwe gebouw van het seminarie, prachtig opgetrokken door de zorgen van de tegenwoordige president, de zeer geleerde heer Petrus Dens, alsook de nieuwe seminariekapel. Zijne Eminentie de kardinaal heeft ons nadien een schitterend noenmaal aangeboden in zijn paleis."

Onder zijn pastoraat kreeg onze kerk een nieuw voorportaal waarboven een oksaal kwam (voor de zangers). Ook werd de preekstoel keurig hersteld en kreeg een klankbord (1752).

o o o

GODEFROID, Livinus.

Geboren te Ninove op 31 december 1716. Hij begon het noviciaat in de abdij van Ninove op 10 december 1739 en werd priester gewijd te Mechelen op 22 december 1742. In de abdij was hij eerst circator maar werd in 1751 onderpastoor te Pamel waarna hij op 1 augustus 1754 pastoor werd te Okegem.
Op 25 oktober 1756 overleed hij in de abdij van Park, waar hij abt Van der Eecken vergezelde ter gelegenheid van de installatie van de nieuwe abt van Park, in de hoop er te kunnen herstellen van zijn ziekte. Hij werd aldaar begraven.

Daar de sacristie van de kerk te klein en te vochtig was werd ze gans afgebroken en heropgebouwd.

Abt Van der Eecken deed de pastorie vergroten en liet zijn abbatiaal wapenschild in de voorgevel plaatsen.
Om de eredienst tot O.-L.-Vrouw te bevorderen liet het kerkbestuur (pastoor en kerkmeesters) een mooie troon voor het beeld van O.-L.-Vrouw maken.
Vanaf september tot oktober 1756 werd de parochie bediend door een minderbroeder van de kluis van Ledeberg nl. E.H. Quartier.
De eerste veertien dagen van november nl. tot de komst van pastoor Hendrickx was Hermanus Haeck deservitor van de parochie.

o o o

HENDRICKX, Norbertus.
Geboren te Antwerpen op 18 december 1719. Hij werd ingekleed in de Ninoofse abdij op 10 december 1739 en werd priester gewijd te Mechelen op 21 december 1743.
Hij werd in 1750 supprior in de abdij en was daarna achtereenvolgens onderpastoor te Ninove en te Liedekerke.
Op 11 november 1756 werd hij pastoor te Okegem waar hij tot 1771 verbleef.
Hij stierf in het klooster van de Paters Karmelieten te Ieper op 9 maart 1789 alwaar hij begraven werd.
In het kerkarchief bewaart men de benoemingsbrief van N. Hendrickx tot pastoor van Okegem.

Pastoor Hendrickx liet in 1757, op kosten van de abdij van Ninove het belfort (klokketoren) herstellen waarin de 2 klokken hingen, werden drie nieuwe ramen gestoken in het hoogkoor, werd een gans nieuwe sacristie gebouwd.
Hij liet het schilderij van G. De Craeyer herstellen en kocht in 1757 bij Frans De Pré, te Antwerpen, een nieuwe remonstrans die 310 gulden kostte.

De broederschap van de H. Rozenkrans die in 1642 opgericht werd en die talrijke leden geteld had, werd op verzoek van pastoor Hendrickx door Pater Thomas Raes, dominikaan te Brussel, heringericht in 1758.
In 1764 en 1765 vertonen de kerkrekeningen telkens een mali omdat er werken aan de kerk uitgevoerd werden, zowel van binnen als van buiten (dak hersteld, hoogaltaar hernieuwd e.d.m.).

Tussen 24.05.1771 en 29.08.1771 was Judocus Michiels deservitor van de parochie.

o o o

CRICK, Nicolaus.

Geboren te Ninove op 19 september 1724. Trad in de abdij in 1744 en werd te Mechelen op 21 december 1748 priester gewijd.
Hij was eerst cellarius in de abdij, verder was hij onderpastoor te Denderwindeke en receptor van het domein Bouchout.
Op 31 augustus 1771 werd hij als pastoor van Okegem benoemd, waar hij op 20 februari 1790 overleed.

Als coadjutor kreeg pastoor Crick in 1776 E.H. Franciscus De Joncker, kloosterling van de abdij.
In 1786 werd deze deservitor te Ninove.

In 1773 was het hoogaltaar van de kerk hersteld en werd het gewijd.
Op 9 april 1787 maakte de pastoor een inventaris op waarin hij alle goederen en beneficieën opsomt die hij als pastoor van Okegem bezat. Dit gebeurde op bevel van Jozef II, keizer van Oostenrijk en de Oostenrijkse Nederlanden, die precies wou weten wat elke pastoor bezat.
Het was dus een officiële staat van goederen, die de

pastoor op eigen verantwoordelijkheid moest opstellen.
Vanaf 1789 tot 10.08.1790 was Siardus Van Beveren deservitor.

o o o

CRICKX, Antonius.
Geboren te Brussel op 26 oktober 1737. Hij begon het noviciaat in de abdij te Ninove op 23 januari 1757 en werd priester gewijd te Mechelen op 20 december 1760.
Hij werd een eerste maal naar Okegem gezonden in 1765 doch zijn functie is niet aangeduid.
Daarna werd hij cellier in de abdij en vervolgens onderpastoor te Ninove.
Op 10 augustus 1790 werd hij als pastoor van Okegem aangesteld en overleed er op 17 december 1804.

Nadat de Oostenrijkse Nederlanden in 1795 bij de Franse Staat werden geannexeerd en dus ook hier de Franse wetgeving van kracht was, werd de katholieke godsdienst afgeschaft en vervangen door de godsdienst van de rede. Tengevolge van de hieraan gebonden kerkvervolging werden alle kerkdeuren gebarricadeerd, werd elke vorm van christelijke eredienst verboden. De priesters die de eed van trouw aan de Republiek niet aflegden werden gevangen genomen.
Hoe deze "Besloten Tijd" te Okegem verlopen is, kunnen we niet met zekerheid zeggen daar geschriften hieromtrent ontbreken. Wel wordt beweerd dat de klok(ken) door enkele moedige mannen uit de toren werd(en) gehaald en verstopt ergens in de Triepen.
De hoeve van baljuw Hendrickx (het huidige hof Van Holder) zou lange tijd het schuiloord geweest zijn van de voortvluchtige priesters.

SCHOONJANS, Maximilianus.

Geboren te Aalst op 16 mei 1745. Hij trad in de abdij op 24 december 1765 en werd priester gewijd te Mechelen op 21 september 1771.
In de abdij oefende hij eerst de functies van ondercantor en circator uit. In 1788 werd hij er als supprior en novicenmeester aangesteld.
In 1794 werd hij onderpastoor te Ninove. Hij werd als pastoor benoemd te Okegem op 22 februari 1805.
Hij overleed er op 1 mei 1827 op 82 jarige leeftijd.
De deken van het distrikt Geraardsbergen noteerde in het register van overlijdens volgende passus :

"Anno 1827 die prima maii circa horam sixtam matutinam obiit Reverendus Dominus Maximilianus Schoonjans, per 23 annos Pastor hujus Ecclesia datis 82 annorum circiter. Sepultus est in cemeterio quod testor D. J. Van Dorslaer, Dec. Distr. Gerardim. Pastor Moerbeke."

("In het jaar 1827, op de eerste dag van mei overleed rond 6 uur 's morgens eerwaarde heer Maximiliaan Schoonjans. Hij was ongeveer 82 jaar oud en 23 jaar pastoor van deze parochie. Hij werd op het kerkhof begraven.)

E.H. Schoonjans was de laatste Norbertijn-pastoor die onze parochie bediende. Met hem moeten we dan een heel bijzondere periode in de parochiegeschiedenis afsluiten : meer dan tweehonderd jaar immers is onze parochie geleid geweest door een pater uit de abdij van Ninove.
We besluiten dit hoofdstuk met een samenvattende lijst van de pastoors die in het Ancien Regime bedienaars waren van de parochie Okegem.

Willem van Okeghem	1188
Petrus van Okenghem	1271
Symon de Okenghem	1299
Olivier van Gramberges	1380
Henri de Levis	1404
Gillis Zoetins	1531
Meganck Jacob	1548
Beeckman Jan	
Goessins Jacobus	1576
Mordack Adrianus	1602
De Landmetere Arnoldus	1608
Sabius Amandus	1612
Petit Jacobus	1615
Praet Simon	1619
Groyninckx	1624
Van Elshout Fredericus	1626
Mordack Michaël	1627
Cortvrindt Joannes	1636
De Clerck Augustinus	1641
Van Elshout Godefridus	1654
De Rieck Gabriël	1666
De Lau Ludovicus	1666
Mehauden Joannes	1667
De Champaigne Philippus	1675
Cuerens Nicolas	1698
Van Damme Jacobus	1711
Berghs Jozef	1718
De Pape Augustinus	1741
De Hert Placidus	1741
De Maseneer Antonius	1743
Van der Eecken Ferdinandus	1750
Godefroid Livinus	1754
Hendrickx Norbertus	1756
Crick Nicolaus	1771
Crickx Antonius	1790
Schoonjans Maximiliaan	1805

Geraadpleegde werken :

1. De geschiedenis van de kleine man - B.R.T.-brochure.

2. Verbesselt J. Het parochiewezen in Brabant tot het einde van de 13e eeuw. - Deel I.

3. Walters J. Ninove en omstreken vooral uit kerkelijk oogpunt beschouwd.

4. Laenen J. Eenige bladzijden uit de geschiedenis van het parochiewezen. K.V.H.V. 1920.

5. Van Bockstaele G. De Sint Adriaansabdij. (1981)

6. De Brouwer J. Het godsdienstig leven en kerkelijke instellingen in het Land van Aalst van 1550 tot 1621.

7. De Brouwer J. Bijdrage tot de geschiedenis van de kerkelijke instellingen en het godsdienstige leven in het Land van Aalst tussen 1621 en 1796. (5 delen)

8. De Kempeneer J. Vertalingen van de dagboeken van abten van de abdij van Ninove. (verschenen in "De Denderklok")

"Diploma" uit het jaar 1096 :

Ik Manasses, bij Gods genade nederige bisschop van Kamerijk, voor ogen hebbende wat in het Oud Testament staat geschreven : "Mozes richtte voor de Heer God een altaar op, waarop de priesters offers zouden opdragen (onder het beeld van die oprichting wordt de inrichting en het mysterie van de latere Kerk aangeduid).

Tot lof van onze Verlosser Jezus Christus en van zijn heilig altijd zegevierend Kruis, ter ere van de hoog-heilige Petrus, prins der apostelen, heb ik een kerk ingewijd op de plaats die Geraardsbergen wordt genoemd ; - en, op raad en met toestemming van onze heer en vader Manassa, eerbiedwaardige aartsbisschop van Reims, en van de medebisschoppen van diezelde kerk, op aanvraag en verzoek van Robrecht de Jongere, de katholiek, graaf van Vlaanderen, en van de heer Stefaan van Boelare, van Winnebald, kasteelheer aldaar, en van meer anderen, heb ik daar, vrij en als hoofdzetel, de abdij gevestigd van de monniken die uit Dikkelvenne, om reden van beperkte middelen en schraalheid, naar die plek werd overgebracht.

Derwijze dat de abt, door de monniken volgens de regel gekozen, uit de hand van de bisschop enkel de herders-staf ontvangt. Ten gebruike van de monniken die in zijn klooster onder de Regel van de H. Benedictus strijden, - tot lafenis van zijn ziel, van die van mijn voorgangers en van voornoemde graaf, heb ik het altaar van Huneghem met alle toebehoren in datzelfde Geraardsbergen nl. in Boelare, zonder "persona et obsoniis", gans vrij overgemaakt.

Ter aanvulling van dit beneficie heeft dezelfde graaf Robrecht, uit zijn erfgoed, gans de grond die rond de

kerk in percelen werd gewijd en verdeeld, vrij en rechtmatig aan diezelfde kerk gegeven, - en vier morgens akkergrond - en twee landbouwdomeinen aan de waterloop die Dender heet.

Daarbij, volgens de verstandelijke raad van voornoemde Wijzen en rijkere bepaal ik dat alle prebenden, die eerst, toen de hoofdzetel van de abdij te Dikkelvenne gevestigd was, hoorden, op dezelfde wijze aan de abdij, naar Geraardsbergen overgebracht, zullen toebehoren, zoals werd goedgekeurd. Ze werden opnieuw geboekt en toegewezen.

Het altaar nl. van Hautem (Denderhoutem) met wat er van afhangt, Heldryghem, en Idrighem zonder (persona) maar met de verplichte (obsoniis), het altaar van Okinghem, het altaar ook van Touricourt.

Opdat deze charter echter onverzwakt zou blijven, werd ze met de beeltenis van onze zegel bekrachtigd. En dit werd gedaan in het jaar van 's Heren Menswording duizend zes en negentig.

BIJLAGE 2.

Akte van afstand van patronaatsrecht.

De oorlogen, ten gevolge van voortdurende ketterse opflakkeringen die tijdens de jaren 1578-1585 tussen de katholieke spaanse koning en provincie, gemeenten en nederzettingen in België heersten, hadden door het trouw volgen van de katholieke koning, als gevolg, dat in het graafschap Vlaanderen, heel wat kerken door de ketters werden ontheiligd, verwoest en door het vuur vernietigd werden.
Deze slechte oorlog deed dan ook de ganse kerk aan O.-L.-Vrouw toegewijd, in het zogeheten dorp Okeghem, gelegen nabij Ninove, in het gebied van Aalst, graafschap Vlaanderen, maar behorend tot het bisdom Mechelen, in de vlammen opgaan.

Toen, door de macht en de ijver van de katholieke koning van Spanje, de meeste gestrengheid van de ketters en hun ondraaglijke overmoed ten einde waren, en in ongeveer gans Vlaanderen de ketterse twisten ophielden, werden, door onderwerping aan de koning geleidelijkaan plannen gemaakt om de kerken en geteisterde heilige plaatsen te laten heroprichten.
Goedwillige handen eisten van de beschermheren van de kerken waarvan zij de tienden, of gedeelten ervan, of wat dan ook, hadden, dat zij zouden bijdragen voor dit heilig werk of door hun vrijgeveigheid hulp zouden bieden.
Sommige die onwillig waren, werden gedwongen door pontifikale dekreten of volgens een rechtskundig goedgekeurde gewoonte in dergelijke gevallen.
Daar echter de bewoners van de voorzegde kerk van O.-L.-Vrouw te Okegem er met grote ijver verlangend op uit waren hun parochiekerk hersteld te zien, werd meermalen gevraagd en aangedrongen bij de beschermheer van

de kerk, de eerwaarde abt van Sint Adrianus in de stad Geraardsbergen, in het graafschap Vlaanderen, behorend tot het bisdom Mechelen, om het koor van de uitgebrande parochiekerk van Okegem te willen herstellen.
Deze gaf ten antwoord dat deze last en verplichting toekwam aan de abt van de H.H. Cornelius en Cyprianus bij Ninove, die de meeste tienden van voornoemde kerk van Okegem ontving.
De eerwaarde abt van hogervermeld monasterium van de H.H. Cornelius en Cyprianus getuigde onder meer dat zijn voorgangers de meeste tienden in voorzegde parochie van Okegem eertijds gedeeltelijk door omwisseling, gedeeltelijk door aankoop van het monasterium van Sint-Adrianus bekomen heeft en dat het vaststaat op getuigenis van de bewoners van Okegem en van de onlangs overleden pastoor dat sedert onheuglijke tijd het herstel van het koor (telkens dit nodig was) alleen door de eerwaarde abt van het monasterium van Sint-Adrianus gedaan werd en dat aan de kosten voldaan werd door teruggave van de tienden van het monasterium Sint-Adrianus in Impeghem, dat onder jurisdictie viel van Okegem.
En dat zo, om reden van vermelde gewoonte en op voorwaarde van verkoop van voorzegde tienden, het bedoelde koor werd onderhouden. Over deze zaak was er eensgezindheid onder de eerwaarde en aangrenzende abten van voorzegd monasterium van Sint-Adrianus en da abt van het gezegde monasterium van de H.H. Martelaren Cornelius en Cyprianus. Deze zaak tussen de twee vermelde abten en het konvent van voorzegde monasterien werd aldus bijgelegd en tot rust gebracht onder volgende voorwaarden, met de goedkeuring van de Hoogeerwaarde Heer Aartsbisschop van Mechelen :

"De Eerwaarde abt met hat convent van Sint-Adrianus hebben om best wil, zo goed zij kunnen, opgehouden en overgedragen, zij houden op en dragen heden gans hun

recht van beschermheer over samen met al hun huidige en toekomstige afhankelijkheden die zij zullen hebben en thans hebben in voormelde kerk van O.-L.-Vrouw van Okegem aan de abt en het convent van de H.H. Cornelius en Cyprianus, met uitzondering van het volle recht op tienden, in dat gedeelte van voormelde parochie van Okegem dat genoemd wordt Impegem.
De abt en het convent van Sint-Adrianus zullen er ook in de toekomst op alle gebied en in volle recht de tienden blijven bezitten en behouden, zoals zij in de tijd vóór dit kontrakt de tienden hadden en bezaten.
De abt echter en het convent van de H.H. Martelaren Cornelius en Cyprianus herbouwt het uitgebrande koor van hogervermelde kerk van Okegem en zal gehouden zijn als beschermheer, telkens dit nodig zal blijken op zijn kosten hetzelfde koor vernieuwen, te herstellen of op te smukken. Bovendien welke ook de last weze of de uitgaven om reden van beschermheer bij herstel, versiering en gelijk welke onderhoudswerken er moeten geschieden.
Eeuwigdurend ontvangt hij vervolgens zonder enige hulp van tienden, stichtingen, landerijen of om het even welke rechten verbonden aan de parochiale juridictie van Okegem die behoorden tot de eerwaarde abt en het convent van het monasterie van Geraardsbergen.
De eerwaarde abt en het convent van hogervermeld monasterium van Sint-Adrianushebben dit alles zowel afzonderlijk als in zijn geheel volledig en in volle trouw en redelijkheid onderschreven en met hun zegel bevestigd. Dit geschiedde in het monasterium van Sint-Adrianus op 8 juni van het jaar 1602."

Hieronimus, abt van Sint-Adrianus
Petrus **Sturens**, prior
Adrianus Van den Dendere
Petrus Canalis
Hugo Datis
Georgius Lefrancq
Gaspar Vincq
(3 zegels)

Wij, Mathias, aartsbisschop van Mechelen keuren dit kontrakt goed.
Gedaan te Brussel op 15 juni 1602.

Mathias, aartsbisschop van Mechelen.

In opdracht van zijn doorluchtige en hoogeerwaarde heer Aartsbisschop.

P. Butkens.
1602, Secretaris.

Bron : Oorkonden abdij Ninove doos supplementen anno 1602.

Gislemus Van Havermaet, geboren te Okegem op 3 maart 1749, trad in de Sint-Adriaansabdij op 5 mei 1777. Priester gewijd in 1783. Ging nadien naar de Leuvense Universiteit studeren en behaalde er, in 1778, het licentiaat in de Theologie. In 1787 werd hij abt van de Sint-Adriaansabdij. Hij geraakte vlug in conflict met de abdijgemeenschap wegens geestelijke en ekonomische redenen. Hij was het Oostenrijks regime te zeer genegen en had vier van zijn monniken naar het Algemeen Seminarie (door de wil van keizer Jozef II tot stand gekomen) te Leuven gezonden.

Gedurende de patriotische afstand wilden jonge kloosterlingen hem op 3 november 1789 doen opsluiten als gevangene. Hierop nam de abt de vlucht. Wanneer hij, in 1791, naar Geraardsbergen weerkeerde weigerden de monniken er hem te herkennen als hun abt. In 1791, wanneer Dumouriez zich in de nabijheid van Geraardsbergen bevond, sloeg Van Haevermaet op de vlucht met twee rijtuigen geladen met handschriften, boeken en schilderijen. Hij reed, over Brussel, naar Roermond en Duitsland.
Tijdens zijn afwezigheid nam de prior Piers het bestuur van de abdij in handen. Doch in 1793, na de overwinning van de Oostenrijkers in Neerwinden, keerde Van Havermaet naar Geraardsbergen weer. Hij verbleef er nog één jaar en vluchtte andermaal, op 2 juni 1794, een paar dagen vóór de slag van Fleurus. Iedere monnik had een geldsom ontvangen om de abdij te verlaten.
Tijdens de eerste jaren van het republikeinse bewind bleef echter de meerderheid van de kloosterlingen in de abdij. In 1794 eisten de Fransen een contributie van 3 000 000 gulden, waardoor de abdij een deel van

haar bezit moest verkopen. In 1796 werd ze andermaal getaksеerd en bovendien moesten de monniken de zware last van de inkwartiering der troepen dragen. Op 1 september 1796 namen de republikeinen bezit van de abdijgoederen en lieten een volledige inventaris hiervan opmaken.
Abt Van Havermaet stierf te Insingen (1) op 6 februari 1799.

Cfr. "Monasticon Belge", deel VII, 2, blz. 53-128.

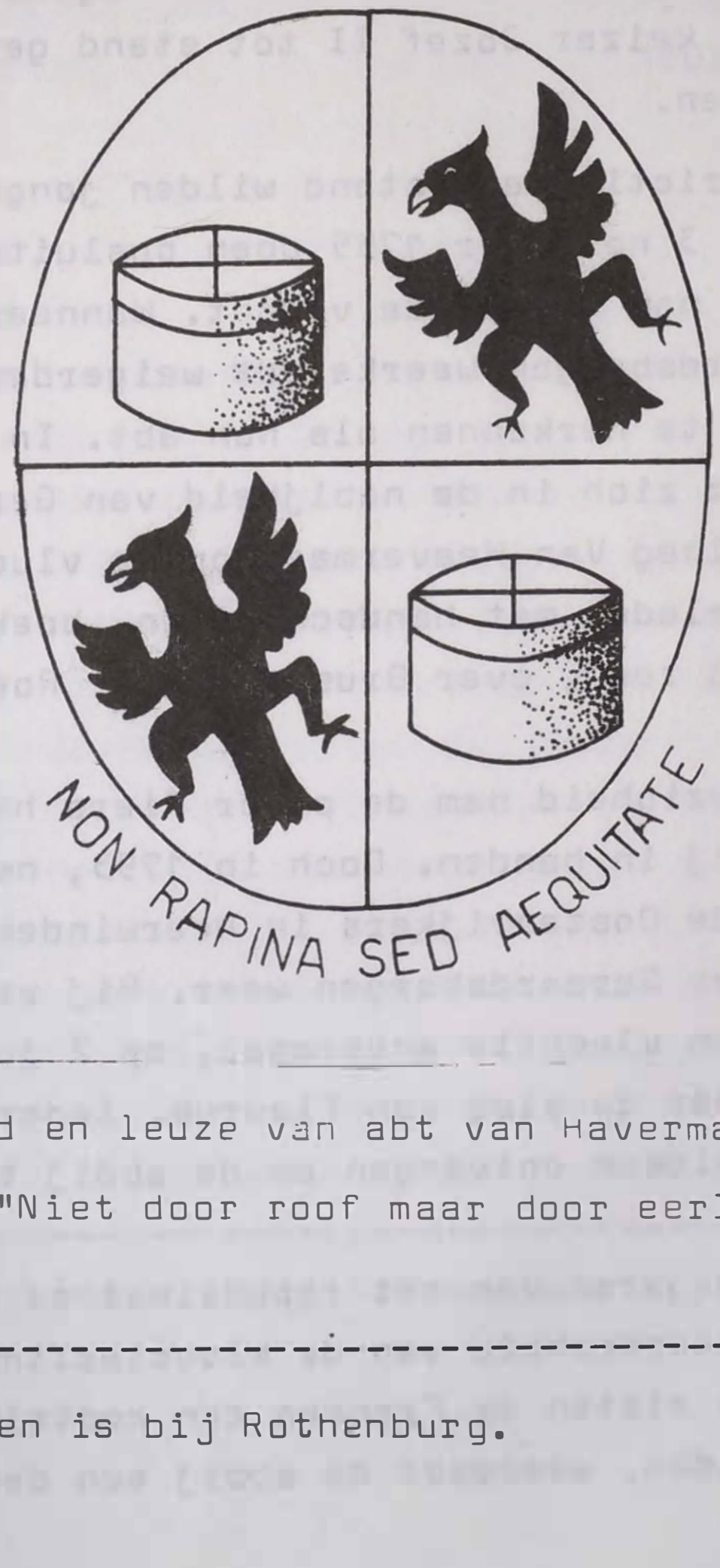

Wapenschild en leuze van abt van Havermaet :

"Niet door roof maar door eerlijkheid".

---

(1) Insingen is bij Rothenburg.

DE VOORMALIGE PASTORIE

Eens benoemd diende de pastoor bezit te nemen van het hem toevertrouwde beneficie en de zielezorg van zijn parochianen waar te nemen. Daarom werd hij verplicht ter plaatse te resideren. Vooraleer er zijn pastorale taak aan te vangen, volgde na de voorlezing van zijn benoemingsbrieven de aanstelling waardoor hij in het bezit kwam van de pastorale rechten.

De residentieplicht bracht mee dat de pastoor op de parochie over een eigen woonst of pastorie moest beschikken. Zowel om de bouw als om het onderhoud ervan waren er dikwijls betwistingen tussen de pastoor, de gemeenschap (parochianen) en de tiendheffer.

De oudste pastoriën waren waarschijnlijk zeer primitief, zonder verdieping, met wanden van vlechtwerk en met klei bestreken. Na enkele tientallen jaren bleek de heropbouw dan ook noodzakelijk.
Wanneer de pastoor over geen pastorie beschikte zochten hij of de gemeenschap heil in de huur van een huis, of hij liet zich een huis bouwen dat na zijn overlijden onder zekere voorwaarden aan zijn opvolger werd nagelaten.

De pastoor van Okegem woonde in de 16^{e} eeuw reeds in een pastorie of pastoreel huis dat waarschijnlijk zijn eigendom was. In het D.V. van 1592 lezen we dat het pastoreel huis afgebrand is.
Inderdaad op de "Chaerte figurative" getekend door Filip De Deyn in 1621 staat het pastoreel huis niet getekend.

Aangezien de parochie en de pastoor niet meer beschikte over een pastorie bij het begin van de 17e eeuw, besloten de parochianen een huis te bouwen. De nodige steen daartoe werd gebakken en met toelating van de aartsbisschop werd 300 gulden van de Armendis geleend in 1628. Die lening was ontoereikend voor de bouw want in 1631 werd nogmaals 100 gulden geleend.
In 1632 waren pastorie en schuur in orde.
De pastorie werd opgetrokken onder het pastoraat van E.H. Michaël Mordack, pastoor te Okegem, met toestemming van de aartsbisschop van Mechelen en de abt van de abdij van Ninove, Joannes David.
Men kan moeilijk van een heropbouw gewagen, want het is niet zeker dat de nieuwe pastorie op dezelfde plaats werd gebouwd als het vroeger pastoreel huis.
De bouwstijl was in de aard van de Vlaamse Renaissance, met aan beide zijkanten de kenmerkende trapgevels.

Ruim honderd jaar later, in 1754, is er een grondige verandering gebeurd aan het "curehuis".
Abt Ferdinand Van der Eecken, die hier pastoor was van 1750-1754 liet de pastorie verbouwen.
Hij liet de benedenverdieping ruimer maken om de ontvangsten, de samenkomsten van de pastoors uit de naburige parochies en van de confraters uit de abdij mogelijk te maken.
Daardoor moest ook een nieuwe voorgevel gebouwd worden.
In de ogen van abt Van der Eecken hoefde die voorgevel niet meer zo hoog te zijn en stelde zich tevreden met het laag-type gevel.
Wat de bouwtrant van die voorgevel betreft : deze is sprekend voor de stijl van die tijd (18e eeuw). Deur- en vensteromlijstingen in natuursteen, vertonen een segmentboog zoals men het vaak merkt voor de gebouwen opgetrokken in de toen overheersende Lodewijk XV-stijl.
Abt Ferdinand Van der Eecken liet in de nieuwe voor-

gevel zijn wapenschild aanbrengen.

Bij het pastoreel huis hoorde ook een partij grond die door de pastoor zelf bebouwd werd. De pastoors hielden zich in de 16e - 17e en 18e eeuwen persoonlijk bezig met de uitbating van een landbouwbedrijf, blijkbaar om beter in hun bestaan te kunnen voorzien.
b.v. In 1716 had pastoor Van Damme een bedrijf van 9 bunder 70 roeden (± 11 ha) grootte, dat zowel weide als akkerland omvatte.
In de loop van de 18e eeuw verminderde langzamerhand de rechtstreekse uitbating van de pastoor.
In 1766 was het bedrijf van pastoor Hendrickx nog ± 8,5 ha groot.

We moeten nu wachten tot de jaren 1860 voor we nog iets vernemen over de oude pastorie.
Het gebouw moet niet meer voldaan hebben aan de eisen van pastoor Waegemans want zowel in de notulen van de kerkraad als in die van de gemeenteraad gewaagt men van de sloping van de pastorie en de bouw van een nieuwe.
De kerkraad heeft zelf de befaamde architect De Perre-Montigny opdracht gegeven plannen en bestek op te maken voor een gebouw dat ± 12 000 fr. zou kosten. (De staat zou een groot deel hiervan voor zijn rekening nemen).
In 1863 werd een oven kareelsteen (75 000 stenen) klaargemaakt voor de bouw van de nieuwe pastorij.
De gemeenteraad beloofde de som van 600 fr. bij te dragen, de kerkfabriek zou de rest bijpassen.

Maar er moet een kink in de kabel gekomen zijn want in de kerkrekeningen van 1865-1866 leest men dat er voor 550 fr. kareelstenen verkocht werd en dat men voor gedane werken in da pastorie ± 3 500 fr. betaald heeft. Het ereloon van de architect liep op tot 3 500 fr.

Op de twee foto's van het foto-album "Herinneringen aan Okegem" ziet men dat de zuid-westergevel met ijzeren staven gebonden is.
Na de eerste wereldoorlog moest men zelfs ijzeren balken gebruiken om de kadukke zuider-gevel te ondersteunen.

Het is vooral pastoor Van Vreckem geweest die het gemeentebestuur overtuigd heeft van de slechte toestand van het gebouw en deze liet het dan slopen in 1940.
Op de grondvesten van de oude pastorie verrees dan een totaal nieuw gebouw.

Herman Van Isterdael
Jozef Van der Speeten

Aan onze leden.

Met dit lijvig nummer besluiten we de zesde jaargang van onze "Mededelingen".

Zoals in de vorige jaargangen hebben wij getracht U boeiende en leerrijke lectuur te bezorgen over ons dorpje Okegem. Graag vernamen we daarover uw mening. Wij hebben nu reeds een planning klaar voor de volgende jaargang : aan ideeën ontbreekt het immers niet, er is immers nog zó veel mee te delen over het verleden van Okegem.

Ook onze heemkundige bibliotheek breidt zich verder uit. De Kring koopt jaarlijks een aantal geschied- en heemkundige werken, vooral streekgebonden, die elke zondag van 11 tot 12 uur kunnen geraadpleegd worden in het oud-gemeentehuis.

Met dit laatste nummer komen we ons ook aanmelden voor de vernieuwing van het abonnement op "Mededelingen". Het bestuur besliste de lidgelden voor 1982 ongewijzigd te laten : 150 fr. voor de gewone leden
250 fr. minimum voor de ereleden en beschermleden.
Het bedrag voor het gewoon lidmaatschap kan slechts zo laag gehouden worden dotdat heel wat leden een hogere bijdrage betalen. Wij rekenen verder op hun steun.

We voegen ook bij dit nummer een overschrijvingsformulier voor de leden die niet in Okegem wonen. Mogen wij hen vriendelijk verzoeken de betaling zo spoedig mogelijk te doen, want anders wordt het vergeten.

Wij danken U bij voorbaat voor uw medewerking.